

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za kroatistiku
Katedra za hrvatski standardni jezik

**IZRICANJE POSVOJNOSTI
U HRVATSKIH IMENICA IV. I V. VRSTE**

DIPLOMSKI RAD
8 ECTS-bodova

Martin Majcenović

Zagreb, 10. srpnja 2015.

Mentor
Dr. sc. Ivan Marković, doc.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Imenice IV. i V. vrste	2
2.1. Imenice IV. vrste	3
2.2. Imenice V. vrste	5
3. Posvojnost	8
3.1. Otudiva i neotudiva posvojnost	10
3.2. Načini izricanja posvojnosti u hrvatskome jeziku	11
3.3. Atributna posvojnost u hrvatskome jeziku	13
3.2.1. <i>Posvojni genitiv i posvojni pridjev</i>	14
3.3.2. <i>Konstrukcija od + G u izricanju posvojnosti</i>	17
4. Posvojnost u imenica IV. vrste	19
4.1. Imenice muškoga roda	19
4.1.1. <i>Analiza pisanoga korpusa</i>	21
4.1.2. <i>Primjeri iz jezika interneta</i>	29
4.2. Imenice ženskoga roda	32
4.2.1. <i>Analiza korpusa</i>	33
5. Posvojnost u imenica V. vrste	36
5.1. Imena koja završavaju konsonantom	38
5.2. Imena koja završavaju vokalom koji nije nenaglašeno <i>a</i>	43
5.3. Prezimena ženskih osoba	45
6. Zaključak	48
7. Literatura	50
Vrela	52
Sažetak	55
Summary	56

1. Uvod

Imenicama IV. vrste u ovome ćemo radu smatrati imenice koje su nastale konverzijom pridjeva (*stari – staroga – starom* i *stara – stare – staroj*), a imenicama V. vrste ženska imena koja u svim padežima imaju nulti morf (*Nives – Nives – Nives*). Riječ je o imeničkim vrstama koje još nisu dobile zasebno mjesto u hrvatskim gramatikama. Ponegdje se njihovo postojanje spominje usputno. Ono što ćemo mi smatrati IV. vrstom spominje se u poglavlju o pridjevima (Barić *et al.* 2005), a ono što ćemo smatrati V. vrstom u okviru ostalih imeničkih vrsta (Babić *et al.* 2007). Osnovne podatke o tim dvjema imeničkim vrstama, kao i njihovu moguću klasifikaciju iznijet ćemo u drugome poglavlju ovoga rada.

U trećem ćemo poglavlju dati osnovne obavijesti o pojmu posvojnosti, koji opisujemo kao značenjski odnos *A posjeduje B* – A kao posjednik i B kao posjedovano. Iznijet ćemo pojedine klasifikacije posvojnosti i načina izricanja posvojnosti u suvremenome hrvatskom jeziku, a pojedine dijelove rada posvetit ćemo i izricanju posvojnosti u hrvatskome jeziku prije standardizacije. Posebno ćemo se usredotočiti na atributnu posvojnost (usp. Kuna 2012) jer upravo ona može biti problematična kada je posjednik imenica IV. ili V. vrste. Atributna posvojnost podrazumijeva izricanje posvojnosti posvojnim pridjevom (*mačkin rep*) i posvojnim genitivom (*rep mačke*). Posvojni genitiv može se pojaviti s prijedlozima *u* (*u mačke rep*) i *od* (*rep od mačke*). Potonja konstrukcija u hrvatskome je jeziku normativno ograničena (usp. npr. Barić *et al.* 1999), međutim vidjet ćemo da se pojavljivala u starijim hrvatskim tekstovima (v. Hudeček 2006) i da se danas često koristi u razgovornom, nebiranom diskursu.

U normativnoj se literaturi često navodi posebnost imenica IV. vrste u izvođenju posvojnih pridjeva (Barić *et al.* 1999, Barić *et al.* 2005, Babić *et al.* 2007). Otvara se mogućnost njihove zamjene posvojnim genitivom (*roman Dostojevskog*), oko čega različite gramatike nisu do kraja suglasne. U četvrtome poglavlju nastojat ćemo na temelju korpusa steći što bolji uvid u taj problem. Pokušat ćemo različitost među tim imenicama povezati s razlikama u izricanju posvojnosti.

U petom ćemo se poglavlju posvetiti imenicama V. vrste, čije je izricanje posvojnosti zasad još manje obrađivano nego što je slučaj s imenicama IV. vrste. U tih se imenica izricanje posvojnosti razlikuje s obzirom na to je li riječ o ženskome imenu ili prezimenu i s obzirom na završne glasove u imenima i prezimenima.

U radu će biti korišteni primjeri iz hrvatske književnosti i pojedinih književnih prijevoda, kao i iz publicističkog stila – suvremenih internetskih portala te starijih brojeva dnevnih i tjednih listova koji su dostupni putem Hrvatskoga nacionalnog korpusa. Ponegdje će nam kao primjeri poslužiti i napisi na forumima, blogovima i društvenim mrežama, a također i komentari ispod članaka na internetskim portalima. Budući da jezik interneta (engl. *netspeak*) u sebi sadrži elemente govorenog jezika (usp. Crystal 2006), može nam poslužiti u stjecanju uvida o jeziku izvornih govornika. U radu ćemo iznositi isključivo prikupljene primjere, čije se lokacije nalaze u popisu vrela na kraju rada. Uz primjere s interneta naveden je datum (ako je poznat), a uz primjere iz Hrvatskoga nacionalnog korpusa samo vrelo. Uz primjere iz knjiga navedeni su lektori i korektori ako ih ima, kao znak da je tekst prošao jezičnu intervenciju, pa pojedini jezični izbori možda nisu izvorno autorsko ili prevoditeljsko rješenje. U navedenim primjerima **zatamnit** ćemo riječi ili sintagme koje su relevantne u našoj problematici – ne samo u našim primjerima, već i u primjerima preuzetima iz literature. Prostor diplomskoga rada je ograničen, stoga će iza njega svakako ostati neobrađenih ili nedovoljno obrađenih problema. Nemoguće je ovdje steći uvid u sveukupni fond imenica IV. i V. vrste u hrvatskome jeziku, niti ravnopravno obraditi sve podtipove koji će biti izneseni u prvome poglavlju. Međutim svrha je ovoga rada na temelju analize korpusa osvijestiti probleme koji se pojavljuju pri izricanju posvojnosti u imenica IV. i V. vrste. Ti problemi svakako idu pod ruku s normativnom nedorečenošću u tim pitanjima, a analiza naših primjera pokazat će da ove dvije imeničke vrste ipak žude za posebnim mjestom u normi kada je riječ o posvojnosti i – prije svega – za zasebnim mjestom u hrvatskim gramatikama.

2. Imenice IV. i V. vrste

Tradicionalno se smatra da u hrvatskome jeziku postoje tri imeničke vrste: prva vrsta ili a-vrsta (*stol – stola – stolu*), druga vrsta ili e-vrsta (*žena – žene – ženi*) i treća vrsta ili i-vrsta (*kost – kosti – kosti*) (npr. Barić *et al.* 2005, Babić *et al.* 2007). Međutim u posljednje se vrijeme govori o postojanju pet imeničkih vrsta: četvrtoj (*stari – staroga – starome* i *stara – stare – staroj*) i petoj (*Karmen – Karmen – Karmen*). Takve imenice eksplicitno izdvajaju Tafra (2004) i Marković (2013), a usputno ih se spominje i u normativnoj literaturi, npr. Barić *et al.* (1999: 167), Barić *et al.* (2005: § 478–480), Babić *et al.* (2007: 408 i 421). U ovom ćemo poglavlju pokušati podijeliti te imenice s obzirom na svijest koju govornici mogu imati o njima, a koja može bitno utjecati na način kojim će posvojnost biti izražena. Primjerice,

način izricanja posvojnosti može ovisiti o podrijetlu imenice, o tome koliko je imenica uvriježena u hrvatskome jeziku, je li riječ o vlastitome imenu ili nije itd. Za pojedine podtipove posvojni je pridjev upravo nevjerojatan i gotovo neizvodiv, dok je za neke druge prednost posvojnoga pridjeva pred posvojnim genitivom sasvim očekivana. Pritom ćemo se usredotočiti na imenice koje označuju što živo jer ćemo upravo žive posjednike u radu i proučavati. Stoga imenice s kategorijom neživog iz ovoga poglavlja automatski isključujemo: u 2.1. nećemo navoditi podtipove za imenice srednjega roda IV. vrste jer takve imenice označavaju isključivo neživo (npr. *slatko* – *slatkoga* – *slatkom*).

2.1. Imenice IV. vrste

IV. imeničkom vrstom smatrat ćemo, prema Tafra (2004) i Marković (2013), imenice nastale konverzijom pridjeva koje su zadržale *pridjevski* tip sklonidbe, dakle njihova je sklonidba istovjetna pridjevima od kojih su nastale. Premda je sklonidba imenica muškoga i srednjega roda (npr. *stari*, *slatko*) različita od sklonidbe imenica ženskoga roda (npr. *stara*), sve ih uvrštavamo u IV. vrstu (v. Marković 2013: 282).

Barić *et al.* (2005: § 478) takve imenice nazivaju *poimeničenim pridjevima* upućujući samo na to da se sklanjaju kao pridjevi. Tafra (2004) naziva ih *pridjevnom*, a Marković (2013) *g-vrstom*. Termin *g-vrsta* preuzet je od Brozovića (1977), koji navodi šest deklinacijskih tipova u hrvatskome jeziku, imajući „u vidu sve riječi s deklinacijom, imeničke (imenice i imeničke zamjenice i brojevi) i pridjevske (pridjevi i pridjevske zamjenice i brojevi)“ (*ibid.*). Sukladno s time razdvaja petu, G-g(a)-deklinaciju (pridjevska; m. i sr. r, *tko* i *što* bez roda) i šestu, G-e/-ih-deklinaciju (pridjevska, ž. r. „određenih“ i neodređenih“ oblika pridjevskih riječi, lična zamjenica *ona*).

Evo mogućih podtipova te vrste.

1. Imenice muškoga roda

a) opće imenice nastale konverzijom pridjeva

bivši, dragi, mali, nadređeni, pokojni, posilni, stari, umrli, velečasni

b) nadimci nastali od pridjeva¹

¹ Navodimo ih prije prezimena jer su značenjski bliži općim imenicama. Nadimak ima veze s izvanjezičnom stvarnošću, dok su prezimena potpuno desemantizirana.

Brzi, Crni, Debeli, Decembarski, Izbrijani, Krivousti, Ludi, Mali, Našmrkani, Nečastivi, Ovolicni, Žuti

c) prezimena nastala od nadimaka

Dugački, Dugi, Glatki, Kratki, Mali, Široki, Žitki

d) domaća (stvarna i fiktivna) prezimena nastala od pridjeva

Brezovački, Cetinski, Domaćinski, Česmički, Gjalski/Đalski, Glogoški, Kamenski, Kršnjavi, Lisinski, Presečki, Prosinečki, Puhovski, Rački, Slunjski, Trnski, Zrinski

e) istočnoslavenska prezimena pridjevskoga postanja²

Čajkovski, Dostojevski, Majakovski, Musorgski, Stravinski, Tarkovski

f) zapadnoslavenska i južnoslavenska prezimena pridjevskoga postanja

Bugarski, Dimitrovski, Nowitzki, Novotný, Podolski, Polanski, Proeski, Rahimovski

g) neslavenska (stvarna i fiktivna) prezimena slavenskoga podrijetla

Aronofsky, Bukowski, Chinaski, Chomsky, Lebowski, Lewinsky

Imena iz posljednje skupine pokatkad znaju „pobjeći“ iz IV. u I. vrstu. Ako su njihovi nositelji npr. Amerikanci, u svijesti govornika može biti riječ o anglofonim prezimenima, pa stoga katkada vidimo primjere poput *Chomskyja* ili *Aronofskyja* (usp. Badurina *et al.* 2008: § 340, Barić *et al.* 1999: s. v. *Chomsky*).

(1) Njihov je način života i jedinstven način sporazumijevanja promijenio Everetta i inspirao ga da postavi teoriju koja bi mogla prodrmati jednu od najmoćnijih lingvističkih teorija današnjice – generativnu gramatiku Noama **Chomskyja**. (UNIZD, 26. IX. 2012)

Također, treba spomenuti i talijanska prezimena kao što su *Franceschi* i *Tedeschi*, koja se u pojedinih govornika, analogijom zbog završnoga *chi*, sklanjaju po IV. vrsti (*Franceschoga*, *Tedeschoga*) umjesto po I. vrsti (*Franceschija*, *Tedeschija*), kao što je pravilo u ostalih talijanskih prezimena s dočetnim *i* (npr. *Garibaldi* – *Garibaldija*).

(2) Slovenska pobjeda za **Tedeschog** je nova stranica u poslovnoj povijesti Atlantica. (Poslovni, 1. VII. 2010)

² U takvih se prezimena, analogno s hrvatskim pridjevima, završno *ij* transfonemizira u *i*; *Чайковский* → *Čajkovski* (usp. Ivas 2003). Iz tog razloga odvajamo ih od zapadnoslavenskih i južnoslavenskih prezimena.

2. Imenice ženskoga roda

a) opće imenice nastale konverzijom pridjeva

bivša, časna, draga, mala, mlada, nadređena, stara, ženska

b) nadimci nastali od pridjeva

Crna, Debela, Ruzinava

c) ženska prezimena nastala od pridjeva

Zrinska

d) imenice nastale konverzijom posvojnih pridjeva prezimena ženskih osoba

Babićeva, Horvatova, Ivićeva, Kovačeva, Marićeva

e) slavenska ženska prezimena

Dimitrovska, Kostadinova, Navrátilová, Skłodowska, Terješkova

Za razliku od muških imenica IV. vrste, ovdje nema potrebe za podjelom slavenskih ženskih prezimena na istočnoslavenska i južnoslavenska/zapadnoslavenska. To je zato što je dočetno *a* identično i u jednih i u drugih, odnosno nema fonetskih razlika kao npr. u imenica *Чајковскии* (→ *Čajkovski*) i *Polanski*. Osim toga, u neslavenskim jezicima prezimena se ne mijenjaju ovisno o spolu nositelja (usp. *Noam Chomsky* i *Carol Chomsky*, za razliku od npr. *Vladimir Dimitrovski* i *Ljupka Dimitrovska*).

2.2. Imenice V. vrste

I Tafra (2004) i Marković (2013) V. imeničku vrstu nazivaju nultom vrstom. Njoj pripadaju imenice koje imaju isti oblik u svim padežima; flektivni morf uvijek im je nulti. Jednostavnije rečeno, ne sklanjaju se, odnosno njihova sklonidba nije vidljiva na planu izraza.

Pokušajmo, kao i s IV. vrstom, načiniti klasifikaciju te vrste, opet se usredotočujući na one koje označavaju što živo.

1. Imenice muškoga roda

niškoristi

Ovamo također spadaju i imenice koje označavaju titule, npr. *don* kada je riječ o svećeniku (*don Grubišić*) i *sir* (*sir Oliver*). No kako je riječ o imenicama koje rijetko ili nikako ne stoje

samostalno, one nisu relevantne kada govorimo o ovom problemu posvojnosti (*?donova mantija, ?sirov šešir*). Osim njih, V. vrsta se ponekad javlja i u muških imena i pseudonima, kada se prvi član imenske formule sklanja zajedno s drugim: ne sklanjaju se oba člana (*Brada Pitta, Ramba Amadeusa*), već samo jedan (*!Brad Pitta, !Rambo Amadeusa*). No ti su članovi samostalno uvijek imenice I. vrste.

2. imenice ženskoga roda

- a. opće imenice ženskoga roda preuzete iz stranih jezika³
frau, ledi, madam, mis
- b. ženska imena preuzeta iz stranih jezika koja završavaju konsonantom
Dolores, Doris, Ines, Ingrid, Iris, Karmen, Nikol, Nives
- c. ženska imena i nadimci koji završavaju vokalom [i]
Nensi/Nancy, Hillary, Mary, Yameisy, Beyonce, Gabi, Žuži, Lili
- d. strana ženska imena koja završavaju konsonantom
Benazir, Cameron, Jennifer, Marisol, Mercedes, Orit
- e. strana ženska imena koja završavaju vokalom [o]
Yoko, Sadako, Chihiro, Mitsuko
- f. domaća prezimena ženskih osoba
Brlić-Mažuranić, Grabar-Kitarović, Horvat, Kosor, Kostelić, Pusić, Talaja
- g. strana prezimena ženskih osoba
Diaz, Lohan, Lopez, Monroe, Simone

Prema V. vrsti katkada se sklanjaju ženska imena koja se u pravilu sklanjaju po II. vrsti. Takva su imena npr. *Ane, Kate, Kike, Mare*.

(3) Još jedno inspirativno snimanje video spota s **Mare** je iza nas (Makarska, 2. VII. 2014)

Osim toga, „sukob“ II. i V. vrste događa se i u prezimena ženskih osoba koja prvotno pripadaju II. vrsti, pa i tu možemo naići na dvojnosti.

(4) Nakon ispadanja **Silvije Talaje**, Jelene Kostanić i Gorana Ivaniševića, u 2. kolu se oprostila i Iva Majoli. (GS)

³ Riječ je, osim eventualno *mis*, o slabo frekventnim imenicama, koje se uglavnom pojavljuju u prijevodima njemačkih i francuskih filmova ili pak u izvještajima o engleskoj kraljevskoj obitelji.

- (5) Mnogi su mislili kako sam unaprijed prestrogo presudio našima, od Ive Majoli, Jelene Kostanić, **Silvije Talaja**... do Krajana, Ančića, Ljubičića... (Fokus)

Oba oblika normativno su ovjerena (v. Barić *et al.* 1999: 152).

Babić *et al.* (2007) spominju imenice *Ingrid* i *Nives*, ali ih ne smještaju u zasebnu vrstu. Imenicu *Ingrid*, navedenu u poglavlju o II. vrsti, sklanjaju kao *Ingrid – Ingrida – Ingridi* (*idem*: 408), a *Nives* (u poglavlju o III. Vrsti) kao *Nives – Nivesi – Nivesi* (*idem*: 421). Međutim svjesni da je to daleko od hrvatske jezične stvarnosti, navode da su takva imena obično nesklonjiva.

Ženske imenice toga tipa također su podložne sufiksaciji, što ih uvodi u svijet II. vrste (usp. Babić 2002, Kuna 2014). Sufiksi koji se pričvršćuju na osnovu jesu *-ic-* i *-k-*, pa tako dobivamo imenice *Niveska* i *Nivesica*, od kojih neke čak postaju samostalno vlastito ime (v. npr. *Niveska*, *Ime hrvatsko*).⁴ Sufiksacija nije u svih tih imena jednako zastupljena i često ovisi o kontekstu. Jedan od glavnih konteksta kada ju možemo očekivati upravo je izvođenje posvojnoga pridjeva (npr. *Ineskin*, *Karmeničin*), o čemu više u V. poglavlju. Kod pojedinih je imena sufiksacija gotovo neočekivana. Npr. imenu *Nikol* neobično je sufigirati *-ic-* jer bi izvedenica bila istovjetna deminutivu muškoga imena *Nikola* (*?Nikolica*). Također, rjeđa je u imena koja završavaju vokalom (uz iznimku *Nensica* i *Gabica*): *?Lilica*, *?Mimica*. Najrjeđa je u imena koja su slabije prilagođena hrvatskome jeziku: npr. *?Hillaryica* ili *?Yokica/*Yokoica* (usp. Marković 2013: 284).

Takva je sufiksacija najčešća u prezimena. Sufiks *-k-* uglavnom dolazi kada je riječ o prezimenu koje završava na *ić* (npr. *Marićka*), a *-ic-* kada je riječ o prezimenu koje završava kojim drugim konsonantom, npr. *Horvatica*. U pojedinih prezimena uobičajena su oba sufiksa, npr. *Kosor – Kosorka/Kosorica*. U ženskih je prezimena moguće i pričvršćenje sufiksa *-ov-*, i u domaćih i u stranih prezimena: npr. *Matanovićeve*, *Chengova* (Gluhak, 2001: 72). Taj je sufiks prije označavao pripadnost žene ocu, za razliku od sufiksa *-k-* koji označava udanu ženu, no danas se ta razlika gubi, a takve imenice nisu dio službene imenske formule (usp. *ibid.*).

⁴ Tako je nastala i imenica *misica*.

3. Posvojnost

Posvojnost je univerzalna jezična kategorija. Prisutna je u svim poznatim jezicima i svaki jezik ima utvrđene konvencije za njezino izricanje (usp. npr. Heine 1997: 1).

Podrazumijeva odnos između dvaju referenata i u najkraćim se crtama može opisati ovako: referent A *posjeduje* referent B. Ono što se ne može svesti na tu jednostavnu shemu nije posvojnost. Također, opis tog odnosa moguće je i obrnuti, pa kazati da referent B *pripada* referentu A. Pripadnost je prema tome zrcalna slika posvojnosti (Kuna 2012: 15).

Dva su, dakle, obvezatna člana posvojnoga odnosa: *posjednik* (posjedovatelj, posvojnik, *possessor*) i *posjedovano* (posjedovanik, *possessum*). Međutim njihovi se odnosi razlikuju od slučaja do slučaja i postoji nekoliko pokušaja njihove klasifikacije. Heine (1997: 34–35) ih klasificira ovako:

- 1) fizička posvojnost (*physical possession*) – posjednik i posjedovano fizički su povezani u danom trenutku – npr. „Želim ispuniti ovaj obrazac. **Imate** li **olovku**?!“ (*I want to fill in this form; do you have a pen?*)
- 2) privremena posvojnost (*temporary possession*) – posjednik ima privremenu kontrolu nad posjedovanim – „**Imam auto** kojim idem do ureda, ali on inače pripada Ani.“ (*I have a car that I use to go to the office but it belongs to Judy.*)
- 3) trajna posvojnost (*permanent possession*) – posjedovano je vlasništvo posjednika, posjednik ima legalno pravo na nj – „**Ana ima automobil**, ali ja ga vozim cijelo vrijeme.“ (*Judy has a car but I use it all the time.*)
- 4) neotuđiva posvojnost (*inalienable possession*) – posjedovano se ne može odvojiti od posjednika – „**Imam plave oči.**“ ili „**Imam dvije sestre.**“ (*I have blue eyes/two sisters.*)
- 5) apstraktna posvojnost (*abstract possession*) – posjedovano je nevidljivo/neopipljivo (bolest, osjećaj i sl.) – „**On nema vremena/milosti.**“ (*He has no time/mercy.*)
- 6) neživa neotuđiva posvojnost (*inanimate inalienable possession*) – posjedovano je dio posjednika, a posjednik je uvijek neživ – „**Moja učionica ima tri prozora.**“ (*My study has three windows.*)
- 7) neživa otuđiva posvojnost (*inanimate alienable possession*) – posjedovano je odvojivo od neživog posjednika – „**U mojoj učionici ima nekoliko beskorisnih knjiga.**“ (*My study has a lot of useless books in it.*)

Tu podjelu možemo i ne moramo prihvatiti kao najbolju i najprecizniju,⁵ no jedno je sigurno: pod pojmom *posvojnost* smatramo naizgled vrlo različite odnose. Pa ipak, koncept posvojnosti postoji, i to zato što se ti različiti odnosi u različitim jezicima izražavaju istom skupinom sintaktičkih sredstava (Matasović 2002: 152).

Posvojnost je, nadalje, isključivo lingvistički termin; u općem jeziku riječ je gotovo pa nepoznata, a njezin opis ne postoji u suvremenim hrvatskim rječnicima (Kuna 2012: 15). Značenjski najbliskiji izrazi iz neznanstvenog jezika su *vlasništvo* i *posjed(ovanje)* (v. *ibid*, Lyons 1994: 722). Razlika između tih dvaju izraza pravne je i pojmovne naravi; posjed je „stvarna vlast nad stvari“, a vlasništvo „potpuna i isključiva vlast nad stvari u granicama pravnoga poretka“.⁶ Dakle pojam *vlasništvo* uži je od pojma *posjedovanje*; bez posjedovanja nema vlasništva, no bez vlasništva (pravne regulacije) posjed(ovanj)a može biti. Slično se daje iščitati i iz *Rječnika sinonima* (Šarić – Wittschen 2008), gdje se pod natuknicom *vlasništvo* navodi „1. (*pravo vlasništva nad čim*) raspolaganje, **posjedovanje, posjedništvo**, (*zajedničko ~*) suvlasništvo, 2. (*njegovo je ~ ugroženo*) **posjed**, imovina (...)“, dok pod natuknicom *posjed* nije navedeno vlasništvo kao dio sinonimnoga niza.

Iako je posvojnost isključivo lingvistički termin, ipak ne možemo tvrditi da je riječ o lingvističkoj konstrukciji. Posvojnost je, tvrdi Kuna (2002: 80), promjenjiv i nestabilan koncept i uglavnom nije gramatikaliziran. Dakle ne postoji sintaktička konstrukcija kojom se izražava isključivo posvojnost, a koncept posvojnosti može se izreći i na više načina. Primjerice, u hrvatskome je jeziku posvojni genitiv tek jedan od podtipova besprijedložnoga genitiva, uz ablativni genitiv, dijelni genitiv, slavenski genitiv, genitiv cjeline itd. (usp. Barić *et al.* 2005). Čak se ni posvojnim pridjevom ne izriče isključivo posvojni odnos:

(6) **Modrićev ulazak** je preokrenuo rezultat. (24 sata, 6. III. 2013)

Ovdje ne možemo kazati da je riječ o posvojnosti jer je **Modrić ušao** – Modrić ne posjeduje ulazak! Osim toga, to je gotovo pa nemoguće izraziti prijedložnim genitivom, što je također jedna od mogućnosti izražavanja posvojnosti (v. 3.2): *?ulazak od Modrića, ?u Modrića ulazak*.

⁵ Za još neke podjele oprimjerene hrvatskim jezikom v. npr. Mićanović (2001).

⁶ Tako tumači Kuna (2002: 14), prema RHJ (2000: s. v. *posjed, vlasništvo*).

3.1. Otudiva i neotudiva posvojnost

Opreka između otuđive i neotuđive posvojnosti jedna je od osnovnih podjela koje se navode u literaturi. Neotuđiva posvojnost uključuje ono što je inherentno posjedniku, za što je on usko vezan, dok je otuđiva posvojnost naknadno stečena, uključuje ono što se posjedniku može oduzeti, *otuđiti*. Heine (1997: 10) tako za neotuđivu posvojnost niže termine *intimna*, *inherentna*, *neodvojiva*, *abnormalna*; opreka tome je *neintimna*, *slučajna*, *stečena*, *prenosiva* ili *normalna* posvojnost.⁷

U neotuđivu posvojnost Kuna (2012: 27) uvrštava sljedeće:

- a) tijelo i njegovi dijelovi, predmet i pripadajući mu dijelovi; *čep, grana, brava*
- b) relacijski prostorni koncepti: *unutrašnjost, vrh, rub, dno, kraj*
- c) tjelesne i psihološke osobine i stanja te kulturni atributi: *snaga, strah, brzopletost, temperament, otmjenost*
- d) proizvodi intelektualne i stvaralačke aktivnosti: *misao, slika, ideja, scenarij*
- e) rodbinski i socijalni odnosi među ljudima: *stric, prijatelj, susjed, kolega*

Otuđivu posvojnost autor smatra mnogo raznovrsnijom od neotuđive. Npr. *Ivanova trgovina* može značiti trgovinu čiji je vlasnik Ivan i trgovinu u kojoj Ivan kupuje, a *njegova čaša* ne mora značiti pravo vlasništvo, već čašu iz koje netko trenutno pije. No značenja takvih rečenica redovito su razumljiva iz konteksta. Kao najčešće objekte otuđive posvojnosti navodi objekte sljedećih semantičkih kategorija: opći nazivi imovine; nazivi pojmova koji se odnose na boravište, stambeni prostor, građevine i slično; nazivi predmeta za svakidašnju uporabu; nazivi odjevnih predmeta (*idem*: 28).

U neotuđivu posvojnost (*ibid.*) ubraja primjere *Čačićevi stanovi*, *Kalmetina cesta* i *Radićev most* jer je riječ o idejnim zamislama, prijedlozima ili projektima po kojima su napravljeni stanovi, cesta ili most. Mićanović (2000: 114) za takve primjere kaže da ne izriču (samo) pripadanje pojedincu, odnosno da je za njihovo razumijevanje potrebno znati izvanjezične činjenice, pa zaključuje da su sufiksi *-ov-* i *-ev-* postali apstraktni relacijsko-kvalitativni sufiksi.

Posebnim konceptom neotuđive posvojnosti u ovome ćemo radu smatrati imena ulica i trgova. Naravno, nije riječ o posjedovanju u užem smislu riječi jer u tom slučaju ne postoji *kontrola* posjednika nad posjedovanim. No svejedno je riječ o mogućnosti parafraze u *A posjeduje B* konstrukciju:

⁷ Engl. *intimate, inseparable, abnormal* i *non-intimate, accidental, acquired, transferable, normal*.

(7) (...) selekcijom anketiranih htjelo se zapravo pokazati kako je besmisleno da **dotični ima svoju ulicu**. (Lupiga, 26. X. 2012)

Takva se posvojnost može izreći i posvojnim pridjevom (*Mladenovićeva ulica*) i (posvojnim) genitivom (*Ulica Milana Mladenovića*).

U indoeuropskim jezicima razlika između otuđive i neotuđive posvojnosti nije gramatikalizirana (Matasović 2002: 153), dakle za obje se vrste posvojnosti upotrebljavaju iste gramatičke konstrukcije. No Matasović napominje da razlikovanje postoji na *pragmatičkoj* razini. Pojedine se konstrukcije čine manje obilježenima pri neotuđivoj posvojnosti. Prvi je slučaj izostavljanje posvojne zamjenice *moj* i povratno-posvojne zamjenice *svoj* kod neotuđivo posjedovanih imenica u pragmatički i stilski neobilježenih iskaza. Npr. u rečenicama *Vidio sam oca* i *Razbio je glavu* zamjenica nije potrebna jer je iz iskaza jasno kome otac i glava pripadaju. *Vidio sam svojeg oca* smatrat će se stilski obilježenim, a u rečenici *?Razbio je svoju glavu* povratno-posvojna zamjenica je zalihosna.

Posvojni dativ, navodi dalje autor, također može biti stilski obilježen ili upitan s obzirom na to radi li se o otuđivoj ili neotuđivoj posvojnosti. Znatno je uobičajeniji kod izricanja posvojnosti u dijelova tijela: *Izbio mu je oko* umjesto **Izbio je njegovo oko*. Kod neotuđivo posjedovanih imenica za srodstva moguće obje konstrukcije: *Poljubio sam mu sestru* i *Poljubio sam njegovu sestru*. Kod otuđivo posjedovanih imenica manje je obilježena konstrukcija s posvojnou ili povratno-posvojnou zamjenicom; *Pročitao sam tvoju knjigu* umjesto *?Pročitao sam ti knjigu*.

Budući da se u ovome radu uglavnom bavimo atributnom posvojnošću (odnosom genitiva i posvojnoga pridjeva), odnos otuđive i neotuđive posvojnosti neće biti ključan u našim razmatranjima. Ovdje su iznesene tek osnovne informacije o tome, kako ne bi došlo do dvoumljenja i kolebanja pri navođenju osnovnih pojmova i termina u idućim (pot)poglavljima.

3.2. Načini izricanja posvojnosti u hrvatskome jeziku

Kuna (2012) iznosi podjelu na tri glavna načina izricanja posvojnosti. Podjela je načinjena prema kriteriju sredstva za izražavanje posvojnosti u hrvatskome jeziku, a s obzirom na odnos

između elemenata posvojnoga odnosa (posjednika i posjedovanog). Ti su načini atributna posvojnost, predikatna posvojnost i vanjska posvojnost.

Kod predikatne posvojnosti posjednik i posjedovano povezani su eksplicitnim glagolskim elementom, poput *imati, pripadati, posjedovati, raspolagati, prisvojiti, uzeti* (*idem*: 47). Atributna posvojnost (*idem*: 29) utemeljena je na gramatikaliziranim odnosima unutar imenske skupine, pri čemu posjednik uvijek ima atributnu ulogu u odnosu na posjedovano. Može se izreći posvojnim pridjevom (npr. *studentov indeks*) i posvojnim genitivom (*indeksi studenata*). Može se preoblikovati u vanjski posvojni izričaj (usp. *idem*: 125–131), što znači da se imenska skupina na razini rečenice dijeli u dvije imenske skupine. U sljedećim primjerima (*idem*: 26) pod *a.* su navedene unutrašnje, a pod *b.* vanjske posvojne konstrukcije.

- a. (...) a tri-četiri metra dalje od njega morski pas gledao je ravno u **njegove oči**.
- b. (...) a tri-četiri metra dalje od njega morski pas **ga** je gledao ravno u **oči**.
- a. Romano me pozvao u **svoj stan**.
- b. Romano me pozvao **k sebi u stan**.

Posvojnost se može izricati i relativnim zamjenicama *čiji* i *koji*. Npr. rečenice *Vidio sam susjeda* i *Kuća susjeda je nedavno završena* povezuju se u složenu rečenicu, tako da prva postaje glavna, a druga relativna rečenica: *Vidio sam susjeda čija kuća je nedavno završena*, *Vidio sam susjeda kuća kojeg je nedavno završena* ili *Vidio sam susjeda kojeg je kuća nedavno završena* (Kordić 1995: 130). Moguća je i dativna konstrukcija: *Vidio sam susjeda kojem je kuća nedavno završena*. No govornicima te konstrukcije neće biti podjednako prihvatljive. Zamjenica *čiji* pojavljuje se ispred posjedovanog i s posjedovanim se slaže u rodu broju i padežu. Danas je ona najuobičajenije sredstvo izražavanja posvojnosti u relativnim rečenicama, češća od genitivne i dativne zamjenice *koji* (*idem*: 132).

Marković (2008) razmatra mogućnost hrvatskoga posvojnog pridjeva da bude antecedent relativnoj zamjenici, npr. *Ljetovali smo u Markovoj kući, koji je moj prijatelj*. Tu konstrukciju norma smatra neovjerenom, no ona se ipak pojavljuje na pojedinim mjestima, doduše rijetko. Npr. (*idem*: 246):

Polazeći od **Karamanovih** zapažanja, **koji** je jedini uočio specifičnosti u oblikovanju jednoga para srebrnih sljepoočničarki, autorica je predložila djelomičnu rekonstrukciju njihova izgleda.

U ovome ćemo se radu usredotočiti na proučavanje atributne posvojnosti jer jedino ona može biti problematična pri izboru gramatičke konstrukcije kada je posjednik imenica IV. ili V.

vrste. Drugim riječima, jedino pri atributnoj posvojnosti postoji mogućnost izvođenja posvojnih pridjeva, a govornik se nalazi pred izborom: posvojni pridjev ili posvojni genitiv. U slučaju spomenutih sklonidbenih vrsta, izbor često podrazumijeva i sukob govornikova jezičnog instinkta s normativnim preporukama.

3.3. Atributna posvojnost u hrvatskome jeziku

U atributnoj posvojnosti, dakle, posjednik ima ulogu atributa u odnosu na posjedovano. On može biti posvojni pridjev (pridjevski atribut), npr. *Markova glava* ili *Anina kosa*; sufiks *-ov-* i njegove fonetske varijante (*-ev-*, *-ljev-*) pričvršćuju se na osnovu imenica I. vrste, a sufiks *-in-* na osnovu imenica II. vrste (usp. Babić 2002: 386). Osim pridjevskoga, atribut može biti i imenički, npr. *noga stola*, *noga od stola* i npr. *u kapetana drvena noga*.

Kao što se iz tih primjera može nazrijeti, posvojni je pridjev pri izricanju posvojnosti uobičajeniji za posjednike s kategorijom živosti nego s kategorijom neživosti, dok se posjednik s kategorijom neživosti zapravo ne može izreći drugačije nego genitivom (**stolova noga*).⁸ U posjednika s kategorijom živosti uvijek se preporuča posvojni pridjev (v. Barić *et al.* 1999: 152), osim kada je riječ o kakvoj odredbi koja stoji uz genitiv, npr. *ruke moga oca* ili *knjige pisca Kovačića* (usp. Kuna 1999b: 1).

Osim besprijedložnim, posvojnost se u hrvatskome jeziku može izreći i prijedložnim genitivom, npr. konstrukcijom *u + G* i *od + G*. Kuna (1999a: 87) navodi ove primjere:

U nje je sve posuđe bilo plavo. (Pavao Pavličić, *Šapudl*)

Koža je u nje bila zagasita, preplanula od sunca. (Nedjeljko Fabrio, *Vježbanje života*)

Što sad hoćete, što sad hoćete s tim pismom? S ovim *en* poput **krila u galeba**? (R. Marinković, *Ruke*)

Ti se izrazi mogu parafrazirati u rečenice s glagolom imati, npr. *Ona ima posuđe*, *Ona ima kožu* i *Galeb ima krila*. Također, u oba je slučaja posvojni prijedložni genitiv zamjenjiv posvojnim pridjevom, npr. *Sve njezino posuđe bilo je plavo* i *Njezina koža bila je zagasita*. Besprijedložni genitiv u ličnih zamjenica za treće lice u povijesti je bio uobičajen u čakavskom, štokavskom i kajkavskom književnom jeziku, što pokazuju i ovi primjeri (Hudeček 2006):

⁸ No postoje iznimke, npr. *Hajdukov golman* ili *Bayernov branič*.

Pean ali Apolo, **nje brat**, tokoj nosi strile (M. Marulić, *Judita*, 16. stoljeće)

nema ništa svoga, **riči nje** su blago (A. Kanižlić, *Sveta Rožalija*, 18. stoljeće)

Dohotki nje k tulike cifre zadosti nesu... Ne li **nje otac** muž, **nje mati** mužača bila? (J. Habelić, *Pervi otca našega Adama greh*, 17. stoljeće)

Međutim u suvremenom će jeziku takva konstrukcija zvučati neobično (*?Koža nje bila je zagasita*), pa je u ličnih zamjenica prijedložni genitiv zapravo nužan. Genitiv s prijedlogom *u* svojstven je za posjednike s kategorijom živosti (Kuna 1999a: 83) dok za one s kategorijom neživosti takav slučaj u govornika nije uobičajen (*?U sobe su četiri zida*).

Konstrukcija *od* + G u izricanju posvojnosti vrlo je česta, što će se vidjeti iz primjera u 3.3.2 i u sljedećim poglavljima. Norma ju preporuča isključivo kada posjednik ima kategoriju neživosti; npr. *noga od stola*. Kada je riječ o posjedniku s kategorijom živosti, ona se ne preporuča. „Ne valja: *knjiga od mog brata, rodna kuća od Nikole Tesle*. Valja: *knjiga mog brata, rodna kuća Nikole Tesle*“ (Težak – Babić 2005: 293).

3.2.1. Posvojni genitiv i posvojni pridjev

U predstandardnim hrvatskim razdobljima posvojni se odnos izricao genitivom češće nego što je to u suvremenome hrvatskom jeziku (Hudeček 2006: 27). Autorica to tumači kasnim oblikovanjem posvojnih zamjenica za treće lice, time što se dotad pripadanje trećem licu izricalo se genitivom lične zamjenice za to lice (v. gore). „Kako se te zamjenice upotrebljavaju veoma često, već je samo i s tog razloga (načelom analogije) izricanje posvojnog odnosa genitivom umjesto posvojnim pridjevom (zamjenicom) u hrvatskome književnom jeziku prihvatljivo sredstvo za izricanje pripadanja čega konkretnomu živom (imenu označenu) i općenito živomu (apelativom označenu) posjedovatelju“ (*ibid*). Također, autorica navodi da i strani utjecaji (latinski i talijanski) utječu na to da se genitiv prihvati kao obično sredstvo za izricanje posvojnosti.

Danas je situacija nešto drugačija. Posvojni genitiv znatno je rjeđi i nije potpuno upotrebljiv u svim kontekstima (v. dalje). Matasović (2000: 101) navodi pet pravila o zamjeni genitiva posvojnim pridjevom:

- 1) posvojni pridjev ne dolazi kada posjednik ima kategoriju neživosti: **kućina vrata*
- 2) posvojni pridjev nemoguć je kada je posjednik u množini: *sinovi otaca*
- 3) ako je posjednik neodređen, moguć je jedino genitiv: *mačkin rep* upotrebljava se jedino kada je riječ o jednoj određenoj mački, a kada je riječ o mački kao

predstavnicu vrste upotrebljava se *rep mačke*; sintagma **auto Marka* gotovo je nezamisliva u hrvatskome, redovito će se upotrijebiti *Markov auto*

4) posvojni pridjev nemoguć je ako se imenička sintagma koja znači posjednika sastoji od dvaju ili više članova: *kuća kralja Marka*, a ne **kraljeva Markova kuća*

5) nemoguće je kombinirati obje posvojne sintagme: **Ivanova kuća sestre*

Standardna norma preporuča da se odabere posvojni pridjev „kad god je to moguće“ (Kuna 1999a: 45). Težak – Babić (2005: 293) određuju uporabu genitiva u dvjema situacijama:

a) kada je uz G odredba (atribut ili apozicija) – *zaručnica moga brata*

b) kada se od imenice ne tvori odgovarajući posvojni pridjev – nije isto *komandant puka* i *pučki komandant*

Opreka genitiva i posvojnoga pridjeva nije tipična samo za sintagme s posvojnim značenjem. Na početku poglavlja naveli smo primjer *Modrićev ulazak* i *ulazak Modrića*, što nije posvojni, već subjektni genitiv (usp. Barić *et al.* 2005) jer Modrić ne posjeduje ulazak. Kuna (1999b: 3) navodi sintagme koje se u hrvatskoj gramatičkoj tradiciji pogrešno smatraju posvojnima, pa se stoga neopravdano preporuča posvojni pridjev umjesto genitiva: npr. *festival djeteta* i *put svile* (objasnidbeni ili eksplikativni genitiv), *tvrdnja Markovića* (subjektni genitiv) i *red vožnje* (genitiv sadržaja).

Kuna (1999a: 58) za posvojni genitiv, baš kao i Matasović (2000), tvrdi da se pojavljuje pretežno u apelativima sa značenjem neodređenosti:

Pa valjda ipak znaš nacrtati nešto recimo, eto **glavu dječaka**, onako s par poteza. (P. Šegedin, *Krug što skamenjuje*)

Gyula ni jednom nije htio prihvatiti **status invalida**. (Globus)

Ovdje *glava dječaka* znači glava bilo kojeg dječaka, a *status invalida* status bilo kojeg invalida.

Smatra da se posvojnost u imena besprijedložnim genitivom izriče znatno rjeđe. U korpusu, koji se uglavnom sastoji od suvremenih novinskih i novijih književnih tekstova, pronalazi tek osam primjera za takvo što. Većina ih dolazi iz romana Petra Šegedina *Krug što skamenjuje*:

Vrata su se lagano otvarala, a u rastvoru pojavila se preplašena **glava Joška**.

Pri dolasku odmah je obaviješten o **smrti Igora**... Smrt Igorova ga je prilično pogodila.

Autor te oblike smatra odlikom Šegedinova stila: „Iako je u većini slučajeva na tom mjestu pridjev, alterniranje genitiva ovoga tipa s posvojnima obilježje je Šegedinova stila

kao i što mu se često posvojni pridjevi nalaze u markiranoj postpoziciji. Posvojni pridjevi su znatno češći u Šegedinovom tekstu, no oznaku posvojnim genitivom dobili su likovi iz miljea staljinovski orijentiranih komunista od kojih neki progone glavnoga junaka“ (*idem*: 51).

Naveden je i jedan primjer iz novinskoga teksta (*idem*: 54)

U Galeriji „Kuna“ Doma HV-a Osijek

Skulpture Križanaca i grafike Živkovića (Glas Slavonije)

Autor tumači da je genitiv ovdje izabran zbog odredbe koja je sadržana u posjedniku. „U navedenim prezimenima na dubinskom ustrojstvu prisutna je odredba: *Križanac* → *kipar Križanac*, *Živković* → *grafičar (slikar) Živković* koja, iako nije eksplicitna, nameće porabu G“ (*ibid.*). No kada se ne bi izražavala pripadnost po autorstvu, kao što je to navedeno u opisivanom primjeru, već pripadnost po vlasništvu nametala bi se uporaba posvojnog pridjeva:

Križančeve skulpture → skulpture pripadaju nekoj osobi koja se preziva Križanac

Živkovićeve grafike → grafike pripadaju nekoj osobi koja se preziva Živković

Ipak, koliko god norma (v. Težak – Babić 2005) i deskriptivni radovi (Kuna 1999a, Matasović 2000) nastojali pokazati da je posvojni pridjev u posjednika s kategorijom određenosti uobičajeniji od posvojnoga genitiva i da je stanje danas bitno drugačije nego u predstandardnim razdobljima, posvojni se genitiv ipak pojavljuje u hrvatskome standardnom jeziku. On je, istina, kudikamo arhaičniji od posvojnoga pridjeva,⁹ no nikako nije iščeznuo. Uopće, pitanje je koliko govornici zaista imaju predodžbu o određenosti i neodređenosti (*mačkin rep* ili *rep mačke*) ili navodnoj odredbi sadržanoj u posjedniku (*skulpture Križanaca, grafike Živkovića*), odnosno koliko takvo što utječe na njihov jezični izbor.¹⁰ Posvojni genitiv ipak se koristi, što ćemo pokazati i u sljedećem poglavlju, analizom posvojnosti u imenica IV. vrste.

⁹ Dobar primjer za to jest prijevod Gogoljeve novele *Затиску сумасшедшего*. *Zapisi luđaka* stariji je prijevod, a *Ludakovi zapisi* noviji. Treba napomenuti da noviji prijevod više odgovara normativnim preporukama jer je u noveli posjednik određen – riječ je o jednom točno određenom luđaku, a ne o luđaku kao predstavniku skupine.

¹⁰ Neizvođenje posvojnoga pridjeva od prezimena *Križanac* prije bi se moglo protumačiti jezičnom ekonomičnošću, odnosno izbjegavanjem palataliziranog oblika *Križančev*.

3.3.2. Konstrukcija *od + G* u izricanju posvojnosti

Ograničavanje konstrukcije *od + G* na posjednike s kategorijom neživosti značajka je hrvatske gramatičke tradicije (usp. Hudeček 2006) i suvremenih jezičnih propisa (npr. Barić *et al.* 1999: 270, Težak – Babić 2005: 293) No unatoč tome što se ta konstrukcija smatra nestandardnom, u ovome radu nećemo je zapostaviti niti smatrati rubnim izričajem.

Glavni razlog progona te konstrukcije u hrvatskoj normi jest teza da je ona posljedica stranih utjecaja na hrvatsku sintaksu, točnije latinskog, talijanskog i njemačkog jezika (usp. Hudeček 2006). Čelić (2005: 44) uspoređuje konstrukciju *od + G* (*ot + G*) u hrvatskome i ruskome, iznoseći poprilično purističke stavove o negativnosti te jezične pojave. Pretpostavlja da se konstrukcija u obama jezicima proširila zbog utjecaja njemačkoga jezika – od njemačkoga prijedloga *von* – jer je jedino on imao utjecaja i na hrvatsku i na rusku sintaksu (za razliku od romanskih jezika).

Hudeček (2006: 68) genitiv s prijedlogom *od* kojim se izriče pripadanje naziva pučkom i knjiškom prevedenicom koja je pod utjecajem talijanskoga jezika poznata mnogim govorima. Ona se pojavljuje još u hrvatskostaroslavenskim prijevodima Biblije s latinskoga jezika, npr. u *Žićima svetih otaca*, rukopisa s kraja 14. stoljeća (*idem*: 73):

ne mogaše pričati **delo od koludra**
da ga u **molstir od onih žen** uvedu
on žive i drži **naturu od đavla**

Također, pod utjecajem latinskoga jezika konstrukciju koriste M. Marulić (16. stoljeće) i A. Kanižlić (18. stoljeće):

mnjaše da ni robom, ni **moćju od ljudi** (M. Marulić, *Judita*)
Jer kada nestane **glave od ostalih**, skončan'je nastane i velih i malih (M. Marulić, *Pjesme*)
svidočanstvo od nje svomu (pjesme iz Kanižličevih molitvenika)
prid oči mu baca **galve od mrtvaca** (A. Kanižlić, *Sveta Rožalija*)

Kuna (2012: 38) smatra neopravdanima tvrdnje da se posvojni prijedložni genitiv u suvremenome jeziku javlja zbog pomodnosti ili razgovornoga stila, upravo zato što je riječ o praslavenskom i sveslavenskom prijedlogu koji nalazimo u najstarijim zapisima. Osim toga, prijedlog *od* s posvojnim značenjem jako je proširen u dječjem jeziku: „Djetetu do šeste godine s obzirom na stupanj kognitivnoga razvoja lakše je izraziti odnos između dva predmeta

tako da ih poveže jednostavnim sintaktičkim postupkom, umetanjem prijedloga između dviju imenskih riječi, čijom su ulogom ovladali već u prvim godinama života“ (*ibid*). Kuvač i Palmović (2007: 165) svojim su istraživanjem pokazali da je ova konstrukcija najkorištenija i da se najduže zadržava (proučavan je jezik djece od prve do treće i od treće do šeste godine). Zaključuju da djeca za ovom konstrukcijom posežu zbog lakoće izraza: „lakše je označiti posvojnost *od+genitivom* koji zahtijeva minimalnu morfološku preobliku, nego složenijim načinima izražavanja posvojnosti koji, sukladno tome, imaju i složeniju morfologiju, na primjer *od drva* naspram *drvetova* ili *od bakice* naspram *bakičina*“.¹¹

Kuna (2012: 41) spominje „rodbinske i druge odnose među ljudima“ kao vrstu koja pokazuje najveći otklon od normativnih preporuka, a primjere uzima iz tekstova pisaca koji njeguju narodni izričaj (S. Kolar), suvremenih prozaista (G. Tribuson) i novinskih tekstova. Prijedložni genitiv pojavljuje se tamo gdje bi umjesto njega mogao stajati samo besprijedložni genitiv, ali i tamo gdje bi mogao biti zamijenjen posvojnim pridjevom:

Andrija je inače **brat od Mirka Hrgovića**, nogometaša koji je prelaskom u Dinamo uzburkao strasti na hrvatskoj sportskoj sceni. (Hina)

Vidite, **sestra od moje Ivke** napisala je sama samcata knjigu pjesama. (G. Tribuson, *Gorka čokolada*)

Tada pritrča **sestra od djeteta**, koja je u okrajku stajala. (Đ. Šimončić, *Biblijske pripovijesti*)

U suvremenim novinskim tekstovima nerijetko se zna zametnuti konstrukcija *od + G*:

(8) Roberta Marchisio, **supruga Claudija Marchisija** (JL, 29. V. 2014)

(9) Carolina Marcialis – **djevojka Antonija Cassana**(JL, 29. V. 2014)

(10) Tamara Pisoni je **supruga Danielea De Rossija** (JL, 29. V. 2014)

(11) Christina de Pin – **djevojka od Montoliva**. (JL, 29. V. 2014)

Nije jasno zašto autori u primjeru (11) ne spominju ime Riccarda Montoliva. Zanimljivo, u tom je tekstu jedini slučaj u kojem se upotrebljava prijedlog *od* jednočlano ime. Uz jednočlana imena bez odredbe on je češći nego uz dvočlana, no očito se ne pojavljuje isključivo u tim slučajevima, što potvrđuje i sintagma *brat od Mirka Hrgovića*.

¹¹ Primjer *drvetova – od drveta* nije ni potrebno tražiti u dječjem jeziku. Drugi oblik, s obzirom na to da je riječ o neživom referentu, u odraslih je govornika sasvim uobičajen i u skladu je s normom.

4. Posvojnost u imenica IV. vrste

Nakon što smo u prvome poglavlju definirali imenice IV. i V. vrste, a u drugome odredili što točno razumijevamo pod posvojnošću i ustvrdili kako se sve posvojnost u hrvatskome jeziku može izreći, prelazimo na proučavanje izricanja posvojnosti u samih imenica.

U ovome poglavlju posvetit ćemo se proučavanju posvojnih odnosa i načina izricanja posvojnosti kada je posjednik imenica IV. vrste muškoga (*stari – staroga*) i ženskoga (*stara – stare – staroj*) roda. Na temelju analize korpusa, koji se sastoji od djela iz hrvatske književnosti, književnih prijevoda, novinarskih tekstova i jezika internetske komunikacije (v. *Vrela*), utvrdit ćemo koji su načini izricanja posvojnosti najčešći za ovaj tip imenica, koji su više, a koji manje tipični i koliko se oni razlikuju od izricanja posvojnosti u drugim imeničkim vrsta.

Posebnost imenica IV. vrste pri izricanju posvojnosti jest u tome što je u svijesti govornika riječ o imenicama nastalima od pridjeva. U hrvatskome jeziku ne postoji morfološka mogućnost izvođenja posvojnoga pridjeva iz opisnog,¹² ne postoji ni sintaktički kontekst u kojemu bi takvo što bilo nužno, pa se to prenosi i na imenice nastale od pridjeva. Sufiks *-ov-* (*Đalski – Đalskov*) i sufiks *-ev-* (*Đalski – Đalskijev*) za imenice muškoga roda, a sufiks *-in-* za imenice ženskoga roda (*Navrátilová – Navrátilovin*) pričvršćuju se na osnove ili flektivne sufikse (v. dalje) ovih imenica analogno s I. vrstom, odnosno II. vrstom, dok za samu IV. vrstu ne postoje uobičajeni sufiksi.

4.1. Imenice muškoga roda

Dva su osnovna načina u tvorbi posvojnih pridjeva za imenice IV. vrste muškoga roda: sufiksom *-ov-* i sufiksom *-ev-*. Derivacijski sufiks *-ov-* pričvršćuje se izravno na osnovu (*Đalsk-ov-ø*). Sufiks *-ev-* ne pričvršćuje se na osnovu, nego na flektivni sufiks *-i-* (*Đalsk-i-ev-ø*).¹³ Budući da fleksija priječi daljnju derivaciju oblika riječi (Marković 2013: 113),¹⁴ sufigiranje *-ov-* na osnovu čini se ovdje kudikamo logičnijim izborom od sufigiranja *-ev-* na flektivni sufiks *-i-*.

¹² Obratno čak i da: *Matoš – Matošev – matoševski* (nalik onome koji pripada Matošu).

¹³ Dakle u drugome je slučaju riječ o analogiji s imenicama I. vrste koje imaju završno *i*: *Toni-ø – Toni-ev-ø*.

¹⁴ *Majk-a – majk-in-ø – *majk-a-in-ø*.

Potonji oblik može se razumjeti u slučaju istočnoslavenskih prezimena (*Dostojevskijev*, *Čajkovskijev*) jer je u njih završno *i* zapravo transfonemizirano *uü* [ij] (v. 2.1, usp. Ivas 2003), pa onda oblik *Dostojevskijev* zapravo ne bi bio *Dostojev-sk-i-ev-ø*, već *Dostojev-sk-ij-ev-ø*. No budući da se u nominativu ipak izgovara *Dostojevski*, a sklanja se *Dostojevski – Dostojevskog* (ne *Dostojevski – *Dostojevskija*), sama činjenica da se u originalu izgovara drugačije ne sprječava nas u zaključku da se u slučaju *Dostojevski – Dostojevskijev* ipak događa jedna neobičnost: fleksija ne priječi daljnju derivaciju. Posvojni sufiks *-ev-* pričvršćuje se na nominativni sufiks *-i-*.

Druga situacija kada je sufiks *-ev-* očekivan jesu strana prezimena slavenskoga podrijetla, koja se mogu sklanjati i po I. i po IV. vrsti (v. Barić *et al.* 1999: s. v. *Chomsky*) Oblik *Chomsky – Chomskyjev* moguć je zbog analogije s ostalim prezimenima koja u tom jeziku imaju završno *y* (*Kennedy – Kennedyjev*). No ako se imenica sklanja po IV. vrsti (*Chomsky – Chomskoga*), sufiks *-ev-* nije ništa običniji nego u ostalih imenica IV. vrste.

Barić *et al.* (2005:§ 479) imenice IV. vrste zovu poimeničnim pridjevima, primjećuju njihovu morfološku specifičnost i izvode sljedeći zaključak: „Od tih imena-pridjeva obično se dalje ne izvode pridjevi sufiksom *-jev* (npr. *Đalskijev*, *Dostojevskijev*, *Lisinskijev*) kao kod drugih tuđih imena (npr. *Garibaldi – Garibaldijev*), niti na *-ov* (npr. *Đalskov*, *Dostojevskov*), nego se uzima genitiv, npr. ne *Đalskove* ili *Đalskijeve pripovijetke*, nego *pripovijetke Đalskoga*. Pridjevi kao *Lisinskijev* znače ‘poput Lisinskoga’“.

Barić *et al.* (1999: 167) prednost daju izvođenju posvojnih pridjeva: „Od takvih se imena izvodi pridjev na *-ov*, *-ev*: *Lisinskijev*, *Gorkijev*, *Vronskijev*. Pripadnost se može izricati i posvojnim genitivom tih imena: *djela Lisinskoga*, *postupci Vronskoga*, *opus Musorgskoga*...“.

Babić (2002: 388) kaže da se od imenica koje imaju pridjevnju sklonidbu (*Rački*, *Račkoga*, *Zrinski*, *Zrinskoga*) pridjevi normalno ne tvore, nego se umjesto njih upotrebljava posvojni genitiv. „Pojedine potvrde kao *Bačvanskov učenik*, *Kandinskove ruske djeveruše*, *Račkovno životno djelo*, *Zrinjskovo pleme*, *Kao da je brat Dostojevskijeva kneza Miškina*, *Stravinskijeva stvaralačka djelatnost* pokazuju da je ta pojava još uvijek u granicama individualne tvorbe“ (*ibid.*).

Kuna (1999a: 56–57) navodi dva primjera izricanja posvojnosti s imenicama muške IV. vrste:

Njena je teza da bez ludičkog relativizma, prisutnog i u tako kanonizirano ozbiljnim djelima kao što su **Zločin i kazna Dostojevskoga** ili **Zamak Kafke**.

Poznavali smo i **oca i djeda umrlog**.

„Od primjene spomenutoga normativnoga načela može se odstupiti u prvome primjeru te primijeniti opće pravilo o tome kako se genitivom izriče posvojnost kada se od njega ne može derivirati odgovarajući posvojni pridjev. Od poimeničenoga pridjeva *umrli* (koji je supstitut imenici *mrtvac*) ne može se izvoditi pridjev“ (*ibid.*).

Dok je od vlastitih imena IV. vrste moguće tvoriti posvojne pridjeve, u općih imenica nastalih od pridjeva takvo je što gotovo nezamislivo: *?umrlov djed*, **umrlijev djed*, pa se svakako mora posegnuti za posvojnim genitivom. To što posvojnoga pridjeva izvedenog od tih imenica nema u standardnome jeziku, ne znači da ga nema u pojedinim dijalektima. Npr. u ozaljskome govoru izvodi se pridjev s genitivnim sufiksom *-eg-* i posvojnim *-of-*: „*staregof*, pridj. – koji pripada starome“ (Težak 1965: s. v. *staregof*).¹⁵ Zanimljivo, u vlastitih imena situacija je u istome govoru drugačija: u prezimena *Skradski* posvojnost se izriče oblicima *Skradskov* ili *od Skradskega*, nikako **Skradskegof* (Ivan Marković, osobno priopćenje).

Muške imenice IV. vrste pri proučavanju posvojnosti posebno su zanimljive zbog višestrukog izbora pri izricanju posvojnosti. Prvo se nameće izbor između posvojnoga genitiva i posvojnoga pridjeva. Drugo, ako odaberemo posvojni pridjev, imamo izbor između sufiksa *-ov-* koji se pričvršćuje na osnovu i sufiksa *-ev-* koji se pričvršćuje na flektivni sufiks *-i-*. Ako pak odaberemo posvojni genitiv, možemo birati između besprijedložnoga genitiva i konstrukcije *od + G*. U velik broj izbora još se upliću i različite normativne preporuke, pa je govornik, ako i želi slijediti normu, možebitno nesiguran pred spomenutim izborima. Ono oko čega se sve gramatike i savjetnici slažu jest pravilo glede konstrukcije *od + G*: konstrukcija se ne preporuča kada je riječ posjednicima s kategorijom živosti.

4.1.1. Analiza pisanoga korpusa

Prvo ćemo analizirati pisani dio korpusa. Riječ je uglavnom o beletristici i publicističkom stilu. Ovdje ćemo analizirati diskurse koji su blizu idealu hrvatskoga standardnog jezika: tekstove u kojima se nastoje poštivati pravopisna i gramatička norma i koji su uglavnom prošli neku vrstu lekture, za razliku od primjera u 4.1.2.

Krenut ćemo s imenicama iz hrvatskoga jezika, dakle hrvatskim prezimenima, imenicama nastalim konverzijom pridjeva i nadimcima nastalim od pridjeva.

¹⁵ Usp. *n-eg-ov-ø*. To pokazuje da i u standardu postoji potencijal za razvoj takvoga oblika posvojnog pridjeva.

Hrvatska prezimena IV. vrste nerijetko se pojavljuju u imenima ulica i trgova.¹⁶ U tim imenima imenice I. vrste i II. vrste obično stoje u genitivu s odredbom ili se pojavljuju kao dvočlana imenska formula (*Trg bana Jelačića, Ulica Ivana Tkalčića, Ulica Ivane Brlić-Mažuranić*), a u skraćenoj verziji u posvojnome pridjevu (*Jelačićev trg* ili *Tkalčićeva ulica*). Međutim u imenica IV. vrste nije tako. Ondje se posvojni pridjev najčešće zamjenjuje genitivom, pa tako imamo *Ulicu Đalskoga* i *Ulicu Račkoga*.

(12) U tijeku je ishođenje lokacijske dozvole za rekonstrukciju državne ceste (**ulica Đalskog**) u sklopu koje će biti riješeno parkiranje u navedenoj ulici. (SB, 23. III. 2010)

(13) Medveščak je tekao i **Jurišićevom ulicom** i **Ulicom Račkoga** koja se još nije tako zvala, a da su je tako i nazvali, Rački ne bi bio nimalo oduševljen jer na što je bila nalik: tuda se još uvijek mutni Medveščak pijenio uz razlokane ceste, tu je povremeno bilo sajmište kao i na početku Martićeve kojom su se i dalje protezale konjušnice i jahaonica. (Merz)

U primjeru (13), gdje imamo i *Jurišićevu ulicu*, jasno vidimo da posvojni genitiv zamjenjuje posvojni pridjev. Imenovanje ulica i trgova posjednicima IV. vrste zapravo je jedini kontekst kada upotrebljavamo jednočlani posvojni genitiv bez odredbe.¹⁷ Izvođenje posvojnih pridjeva u ovome je slučaju vrlo rijetko, što govori o posebnosti imenica IV. vrste, pa samim time i odstupanjem od uvriježenih normativnih pravila o tome da se posvojnome pridjevu daje prednost u odnosu na besprijedložni genitiv bez odredbe.

Dok je za imena ulica posvojni genitiv uvriježen način izricanja posvojnosti u IV. vrste i dio uzusa, u cjelovitim rečenicama primjećujemo kolebanja, katkad i u istih autora.

Pogledajmo primjere iz Krležina romana *Na rubu pameti*:

(14) Vikali su svi, a iznad svega grmjela je **basina Domaćinskog** da će me ustrijeliti kao psa. (Krleža 1938: 33)

(15)(...) mali trgovci potkova i patent-čavala, debeli prokuristi po balkonskim **poduzećima Domaćinskoga** (koji su se poženi bogatim mesarskim kćerima iz najmračnije provincije)... (Krleža 1938: 38)

(16) Čuli smo od gospodina doktora, kao **advokata Domaćinskoga**, da je taj duh „energičan poput vihora“, taj „divovski raznoliki“ i monumentalni stvaralac monumentalnih temelja našega blagostanja... (Krleža 1938: 129)

(17) Biti **advokatom Domaćinskog** mogao je da bude samo moralni kreten! (Krleža 1938: 204)

¹⁶ Zašto to smatramo posvojnošću objašnjeno je u 3.1.

¹⁷ Postoji i *Trg Mažuranića*, skraćeni izraz za *Trg Antuna, Ivana i Vladimira Mažuranića*, no tada je riječ o genitivu množine.

Ovdje također vidimo zamjenu posvojnoga pridjeva posvojnim genitivom: u neotuđivoj (14, 16, 17) i otuđivoj (15) posvojnosti, genitiv *Domaćinskog* funkcionira kao atribut bez obzira na to je li riječ o subjektu ili objektu i neovisno o padežu. Očekivano je da bi u nekih drugih imenica bio upotrijebljen posvojni pridjev: npr. „grmjela je **Horvatova basina...**“ ili „biti **Horvatovim advokatom...**“.

U romanu pri izricanju posvojnosti imenice *Domaćinski* svakako prevladava posvojni genitiv (pojavljuje se trinaest puta), no u trima slučajevima posvojnost je izrečena posvojnim pridjevom:

- (18)(...) imao sam sasvim pristojan građanski dohodak pravnog referenta u jednoj industrijskoj organizaciji, bio sam pravni zastupnik **Domaćinskijevih poduzeća i kartela** (...) (Krlježa 1938: 11)
- (19)(...) u pravednoj obrani kartelskih takozvanih interesa, u stvarima **Domaćinskijevih produkata** (...) (Krlježa 1938: 12)
- (20)„Samljeven sasvim u sitno brbljavošću **Domaćinskijevog odvjetnika**, pretvoren u sipku šalicu juridičkoga pepela, bio bih pristao da me prospu na sve četiri strane vjetra i da mojim zemaljskim prahom osupe ovu svoju klasičnu Slavnu Osudu, što su je potpisali gustim maslom ljudske gluposti...“ (Krlježa 1938: 113)

Posjedovano je u primjerima (18–20) u genitivu, zbog čega se može pomisliti da bi posvojni genitiv ovdje bio nezgrapnan izbor zbog moguće nejasnosti: konstrukcija *Samljeven sasvim u sitno brbljavošću odvjetnika Domaćinskog* mogla bi (premda ne bi trebala) nametnuti pitanje na što se točno misli – odvjetnika koji pripada Domaćinskom ili odvjetnika koji se zove *Domaćinski*. No razlog nije sintaktički odnos posjednika i posjedovanog, što se vidi iz primjera (16), gdje je posjedovano također u genitivu.

To što se autor u tim primjerima ipak odlučuje na izvođenje posvojnoga pridjeva više je predmet proučavanja stilistike, odnosno različit odabir posvojnoga sredstva podložan je stilističkoj analizi romana. Za primjere (18–20) možemo primijetiti da su dio nešto drugačijega konteksta: pripovjedač koristi „ispovjednički“ ton opisujući samu situaciju, ekspresivnost se posebno očituje slikovitim izrazima u primjeru (20). S druge strane, posvojni genitiv korišten je u službenim situacijama (obraćanje glavnoga lika sudu) i u pripovijedanju o samome Domaćinskom, koje u romanu nikako ne može biti neutralno; dapače, često je popraćeno ironičnim epitetima *gospodin generalni direktor Domaćinski*. Stoga i za jedan i za drugi izraz posvojnosti možemo smatrati da su u ekspresivnoj funkciji: jedan da izrazi

hladnoću pripovjedača spram svog protivnika, drugi da izrazi bliskost i povjerljiv ton pripovjedača prema čitatelju.

Da se posvojni pridjev redovito može mijenjati posvojnim genitivom pokazuju još neki primjeri iz hrvatske literature. Navest ćemo ih nekoliko iz predgovora odabranim djelima Ksavera Šandora Đalskoga iz 1952:

- (21) Prema hrvatskim realistima, koji su obično umrli u najboljim muževnim godinama, **Đalskoga** se **život** produžio u duboku starost. (DHP 1952: 8)
- (22) Uopće je u kritici nižeg i srednjeg plemstva relativno blaži nego u kritici aristokracije ili novih plemića, pa je najviše sunca ostalo oko njegovih najbližih likova, koje ipak nije poštedito pa ni samog Batorića, u kojemu su fantazijom prenesene neke crte **oca Đalskoga**. (DHP 1952: 27)
- (23) A zar ti nije oštra **kritika Đalskog**, kad prikazuje žitomirskoga gospodina kako mjesto obrane hrvatskih prava u saboru ostaje u mreži temperamenta tuste Mađarice? (DHP 1952: 28)
- (24) Pritom je značajno da su **oči Đalskoga** vidjele, kako suvremenici, demokratski elementi, ironiziraju te plemiće... (DHP 1952: 33)

U primjeru (21) posvojni se genitiv nalazi u antepoziciji u odnosu na posjedovano, što nije čest slučaj. Uobičajeno je da posvojni genitiv dolazi nakon posjedovanog, kao što se vidi u svim ostalim primjerima. Ovdje je posvojni pridjev zamijenjen genitivom i sintaktička konstrukcija rečenice nije izmijenjena: imenički atribut nalazi se na mjestu gdje se inače nalazi pridjevski, a sintagma je „razbijena“ enklitikom. Ovo je jedan od rijetkih primjera gdje se posvojni genitiv nalazi u antepoziciji.¹⁸ Ova je konstrukcija vrlo rijetka i u suvremenim bi se tekstovima mogla smatrati obilježeno. I u citiranom tekstu o Đalskome zapravo je iznimka: upotrijebljena je samo jednom, dok se ostali posvojni genitivi nalaze u uobičajenoj postpoziciji u odnosu na posjedovano.

Primjere izvođenja posvojnoga pridjeva možemo pronaći u prozi i kritici Antuna Gustava Matoša:

- (25) Diamant stane nervozno kašljucati, a ona se glasno i od srca smije, omata oko vitih prstiju **Kamenskovu svilenu** i dugačku kosu i posmatra znatiželjno začaranog bohema koji se nemarno pružio, prekrstio noge u elegantnim lakovanim cipelama i zaturio ruke u džepove kaputa od crne svilene kadife. (Matoš 1900: 213–214)
- (26) Došavši do **Kamenskog skrovišta**, diže samo desni zastor i, gledajući kroz prozor u park, zakloni ga njime. (Matoš 1900: 224)

¹⁸ Jedina semantička skupina u kojoj se posjednik nalazi u antepoziciji su sintagme s prezimenima na *ić* (*Mustapića kuća, Bartulovića njiva*) (usp. Kuna 1999a: 53).

- (27) **Gjalskova sintaksa** nije hrvatska. (Matoš 1906: 41)
- (28) Odviše su poznate **Gjalskove simpatije** za ilirsku i jugoslovensku ideju pa da se ne zaključi da je on i u ovom romanu bio više ilirski panegiričar nego kritičar. (Matoš 1906: 46)
- (29) Ali nama ne imponiraju nikakvi literarni programi, nego djelo koje je dobro napisano, što se podnipošto ne može kazati o **Gjalskijevu Za materinsku riječ**. (Matoš 1906: 36)
- (30) Dužnost je bila odbora hrvatskih književnika prije pregledati **Gjalskijevo djelo** pa ga tek onda dati u štampu, tim više što se znade da **Gjalskijeva djela** – ukoliko se tiče jezika – moraju podvrći velikoj operaciji. (Matoš 1906: 37)
- (31) **Gjalskijeva braća** „Srbi“ svojataju Gundulića, Preradovića, dapače i Šenou, a možda bi i Gjalskoga da nije napisao *Za materinsku riječ*. (Matoš 1906: 40)
- (32) Te moderne duše savlada pokladna groznica, bjesomučnost kao u časovima velikih historijskih krizakao u bahantskim helenskim misterijama, rimskim orgijama, srednjevjekovnom Veitstanzu, mističnom flagelanstvu, **Dostojevskijevom nihilizmu** i pariskim napastima. (Matoš 1906: 158)

Matoš je očito dosljedan izvođenju posvojnoga pridjeva, premda nije dosljedan načinu njegova izvođenja. Od navedenih primjera lako se može objasniti izvođenje pridjeva *Dostojevskijev*, budući da je riječ o transfonemiziranom ruskom prezimenu koje u originalu završava na *ij*. Prema tome je sufiks *-ov-* u prezimena *Kamenski* i *Gjalski* očekivan. Zbunjuje kolebanje pri izvođenju posvojnoga pridjeva od prezimena *Gjalski* zbog vremenske bliskosti dvaju članaka, štoviše zbog iste teme koju članci obrađuju. Nije isključeno da je takvo što djelo lektora/redaktora časopisa.

U novijim se tekstovima također mogu pronaći različiti oblici: oba oblika posvojnoga pridjeva, a osim besprijedložnoga genitiva ponegdje se može pronaći i *od* + G konstrukcija.

- (33) Zagrebački autor srednje generacije objavljuje u ovoj zanimljivoj knjizi presjek kroz slovensko, španjolsko i francusko pjesništvo, a pjesme su tiskane usporedno na slovenskom, španjolskom i francuskom originalu te u **Glogoškovom hrvatskom prijevodu**. (KGZ)
- (34) „Slijedeće godine kada dođe državna revizija i kada me pita gospodine Matiću, pored 50 WC-a vi ste četiri dodatno kupili, ali to će očito biti moj **problem** ne Klemmov i **Glogoškov**“, kazao je ministar branitelja Predrag Matić. (Dnevnik, 1. IV. 2015)
- (35) Za ovu Glavaševu, i prije **Glogoškijevu**, pokaznu **vježbu** u Saboru to se, avaj, ne može reći. (Novosti, 14. II. 2015)
- (36) Ako je **mirovina Glogoškog** 25.000 kuna, onda je mirovina Freda Matića 300.000 kuna mjesečno. (Fizzit, 9. I. 2015)

Osim (33), svi su primjeri dio novinskih tekstova u prvoj polovici 2015. godine. Primjećuje se, kao i u starijim tekstovima, raznolikost u načinima izricanja posvojnosti. O stilskoj

različitosti između tekstova iz kojih su preuzeti primjeri (34–36) ne može se govoriti, kao ni o mogućim (političkim) konotacijama vezanim uz pojedini oblik ili o ekspresivnim značajkama (kao što je to slučaj u Krleže). Posvojni pridjev u primjerima (34) i (35) može biti uzrokom analogije s posvojnim pridjevima *Klemmov* i *Glavašev*, kao što se, zbog analogije s IV. i u ostalih imenica katkada pojavljuje posvojni genitiv (usp. str. 23).

Konstrukcija *od* + G može se također naći na pojedinim mjestima:

- (37) Emmanuelle Seigner (za one koji ne znaju, **supruga od Polanskog**) i Amalric koji fizionomijom u potpunosti podsjeća na mladog Polanskog, gotovo vas tjeraju da se zapitate ima li još nekih stvari iz priče koje su bliske samom redateljju. (24 sata, 30. V. 2014)
- (38) Josipovićevi uhljebi: Predsjednikovom intervencijom zaposlene **kćeri od Puhovskog** i Komadine, pročitajte ostatak liste (Dnevno, 4. XI. 2014)
- (39) Još jedna nova knjiga **od Bukowskog**? Da, istina je, ali kakva! (MV)

Ti citati pronađeni su na domaćim internetskim portalima. Ozbiljnost, pa ni jezična osviještenost na *24 sata* i *Dnevno* nisu na visokoj razini, niti se tako percipiraju. Međutim primjer (39) služi kao najava nove knjige Charlesa Bukowskog na portalu *Moderna vremena*, jednome od ključnih portala koji prate suvremene književne tokove, pa njihov jezični izbor ne valja podcjenjivati, s pogotovo ako u obzir uzmemo jezičnu korektnost i lektoriranost ostalih tekstova. Doduše, spomenuti primjer možda bi se mogao protumačiti kao eliptirani oblik rečenice „Još jedna nova knjiga koja dolazi od Charlesa Bukowskog/iz pera Charlesa Bukowskog“, no i u tom se slučaju treba upitati zašto se baš pri IV. vrsti poseže za takvim, „neposvojnim“ izrazom, i to onim koji je identičan posvojnome.

No primjer s *Modernih vremena* nije jedini gdje se ova konstrukcija pojavljuje u tekstu koji je prošao ili je trebao proći lekturu:

- (40) Ovaj roman izaziva asocijaciju na neka druga velika književna djela 19. stoljeća s kojima ima dodirnih točaka i razloga za usporedbu: na Crnog mačka E.A. Poea, Flaubertovu Gospođu Bovary i **Zločin i kazna od Dostojevskoga**. (Raquin 2005: 216)
- (41) „Jesi li štogod prodao?“
„Samo **Idiota od Dostojevskog**. Tri zlote.“ (Pijanist)

Primjer (40) itekako dobro pokazuje koliko je teško pronaći „dobar“ posvojni izraz kada su imenice IV. vrste posjednici. Iako autorica za imenice I. vrste koristi besprijedložni posvojni genitiv i posvojni pridjev, kod *Dostojevskog* upotrebljava konstrukciju koja nije u skladu s

normom. U primjeru (41) prijedložni se genitiv može opravdati neslužbenim razgovorom među akterima filma; riječ je o dijalogu oca i sina u situaciji opasnoj po život, pa se niti ne očekuje da bi prijevod trebao biti u skladu s normom. Međutim činjenica je također da je ovo jedina konstrukcija *od* + G u prijevodu filma, odnosno da se u imenica drugih vrsta norma poštuje.

Imenice kod kojih je izvođenje posvojnog pridjeva potpuna neobičnost i u kojih potpuno prevladava posvojni genitiv su imenice koje nisu (poput prezimena) desemantizirane: opće imenice nastale konverzijom pridjeva i nadimci nastali od pridjeva.

- (42)– I ona je vidjela kako je to lijep, velik stan. I počela je prigovarati. Znam ja, tako i moja prigovara. Pa ti nisi sposoban, ovakav stan prepustiti, to ne može nitko normalan, promijeni advokata, još imaš **veze od staroga**, zovi nekoga, neće ti pasti kruna s glave... (Ferić 2011: 343)
- (43) Nemoj tražit da ti objasnim ovu paralelu jer sam opet na prehladbenim lijekovima i imam čudne ideje i porive, tipa da stavim u oglasnik **broj od bivšeg** i napišem: „Seksualno me uzbuđuju slike dlakavih nožnih palčeva, šaljite na Whatsapp“. (Index, 4. XI. 2014)
- (44) Pitali smo vas: Što mislite o vezi s **frendom od bivšeg**? (Index, 15. IV. 2015)
- (45) Nikada to ne bih mogla, ma koliko mi se sviđao **frend od bivšeg**. Ne bih se osjećala ugodno, i mislim da bi veza zbog toga jako patila, tako da ne – veza s **frendom od bivšeg** je nešto što mi nikada ne bi palo na pamet – Iva, 23 (Index, 15. IV. 2015)
- (46) Generalno bi mi bilo draže započeti vezu s nekim s kim nemam takvu situaciju, ali opet, ako se zaljubim u **frenda od bivšeg**, što da radim? – Ana, 24 (Index, 15. IV. 2015)
- (47) A onda je Uvo, ludi terijer, **frend od Ovolicnog**, ošinuo Danijela letvom po vratu. (Savičević Ivančević 2011: 184)
- (48)– Čekaj, čekaj! – podigao se Pave, pa odmah sjeo nazad presječen **pregledom Izbrijanog**. – Što će biti sa mnom? (Dežulović 2007: 106)

U prijevodu filma *Hrabro srce (Braveheart)* (v. *Vrela*) atributna posvojnost u imenice *Dugonogi (Longshank)* pojavljuje se četiri puta i među izrazima postoje razlike:

- (49) Sve su to **ljudi Dugonogoga!** [govori škotski plemić]
- (50) Toliko se borite za mrvicu s **Dugonogova stola** da ste propustili svoje bogodano pravo na nešto bolje. [govori W. Wallace]
- (51) Nose **zastave** primirja i one **Dugonogoga**. [govori Wallaceov suborac, Škot, pučanin]
- (52) Bio sam veoma mlad, no sjećam se **Dugonogova poimanja** mira. [govori W. Wallace]

Gore navedene opće imenice uglavnom su dio razgovornoga stila i teško ćemo ih naći npr. u starijim književnim tekstovima ili u suvremenim „biranijim“ diskursima. Stoga ne čudi

upotreba konstrukcije *od + G* u tim primjerima: primjeru (42) koji prikazuje privatni dijalog, primjeru (43) koji dolazi iz pera *gradske cure* s elementima urbanoga žargona i primjerima (44–46) koji su dio neformalnih, ležerno pisanih tekstova u kojima se ne očekuju birani oblici. U primjerima (47) i (48), preuzetima iz suvremene hrvatske proze, su nadimci nastali konverzijom pridjeva. Primjeri se razlikuju po tome što se u jednome (47) posvojnost izriče konstrukcijom *od + G*, a u drugome (48) besprijedložnim genitivom. Zanimljivo, tekst iz kojeg je preuzet primjer s konstrukcijom *od + G* nije prošao lekturu, a tekst iz kojeg je preuzet primjer s besprijedložnim genitivom jest (v. *Vrela*). U primjerima (49–52) vidimo različito izvođenje posvojnih oblika s obzirom na likove koji izgovaraju rečenice; prevoditelj daje glavnome liku oblik *Dugonogov*, dok ostali koriste posvojni besprijedložni genitiv. Od izvornih engleskih rečenica jedino je primjer (51) u genitivu: „Campbell: William, a royal entourage comes, flying banners of truce, with the **standard of Longshanks himself**“, pa je prijevod sintaktički vrlo sličan izvorniku.

Pogledajmo još nekoliko primjera s imenicom *stari*:

(53) – Prestani s tim budalaštinama, Frank. Pusti dijete na miru – reče stara namrgođeno i spusti veliki **ruksak od starog** na pod. (VPK 2001: 105)

(54) Bio je to **glas starog**, ali nije zvučao kao obično, bio je visok i prodoran (VPK 2001: 113)

(55) A onda se stari okliznu na alge, jer bila je oseka, obojica padaše i **glava starog** završi u Arvidovu krilu. (VPK 2001: 114)

Sve te rečenice izgovara isti lik, točnije pripovjedač. One su dio naracije, ne dijaloga. Različiti oblici tu se poklapaju s različitim tipovima posvojnosti: prijedložni genitiv označava otuđivu, a besprijedložni neotuđivu posvojnost. Međutim bilo bi prehrabro na temelju tako malog broja primjera zaključiti da otuđivost ili neotuđivost utječu na način izricanja posvojnosti. No u primjeru (53) posvojni se izraz nadovezuje na dijalog, pa se može smatrati imitacijom razgovornoga stila, za razliku od preostalih dvaju primjera.

Pogledajmo još neke primjere s općim imenicama koje možemo naći i u biranijim diskursima, tj. one koje nisu pretežno odlika razgovornoga stila, npr. *velečasni*, *posilni*, *umrlji*, *poginuli* itd.

(56) Lice mrtvaca nalikuje licu osobe koja spava, ali kad gledate **stopalo umrlog**, nema nikakve dvojbe da se ispod svakog pojedinog nokta krije smrt. (Keret 2008: 71)

(57) Vraćaju je doma, gdje se u međuvremenu pojavila njezina majka – i ujedno **kći poginuloga** – koja se, premda u strašnoj tuzi i šoku, odmah predaje organizaciji onog neminovnog, odnosno pokopa. (Ilinčić 2008: 35)

(58) Tek u jednom svijetlom trenutku, kad je došlo do raspada električnog sustava, čuo sam **glas velečasnog** iz crkve: pomolimo se. (Vjesnik)

U primjeru (56) posvojni genitiv pojavljuje se i u imenice *mrtvac* i u imenice *umrli*, što se podudara s tezom da je kod neodređenih posjednika uobičajeniji posvojni genitiv (v. 3.3.1). U primjerima (57) i (58) posvojnim se genitivom izriče neotuđiva posvojnost s određenim posjednikom, dakle očekivano je da bi imenica I. ili II. vrste bila izrečena posvojnim pridjevom.

4.1.2. Primjeri iz jezika interneta

U prikupljanju korpusa za ovaj rad nemoguće je bilo izbjeći neformalne internetske napise, uglavnom pronađene na forumima, blogovima, društvenim mrežama i komentarima ispod internetskih članak. Riječ je o diskursima koji su manje zavisni o normi i jezičnoj preskripciji, tekstovima koji nisu prošli lekturu ni korekturu. Oni će nam poslužiti samo kao blago ocrtavanje suvremene jezične stvarnosti, pomoću njih ćemo pokušati utvrditi koji su izrazi izvornim govornicima danas prirodni.

Pogledajmo komentare u kojima je posjednik hrvatsko prezime IV. vrste, počevši od besprijedložnoga genitiva.

(59) Mene ne smetaju **primanja Glogoškog**, čovjek je dao obje noge u ratu i ima pravo dostojno živjet. (Index, 5. I. 2015)

(60) I nije neka razlika u **primanjima Matića i Glogoškog**, s tim da Matić ima obje noge. (Index, 5. I. 2015)

(61) **Sin Glogoškog** je rekao ono što misli 1 300 000 ljudi koji će srušiti milanovića na izborima. (Index, 2. VI. 2015)

(62) **Sin glogoškog** to je veliki Hadezeov lažljivac kao i njegov otac to vam je jedna veliko bolesna familija fuj----- (Index, 2. VI. 2015)

(63) Međutim, **motivi Puhovskog** i nekih drugih predstavljaju nešto posve drugo: sugestiju da se ne bismo trebali brinuti za to da li su naši generali krivi jer (ako su krivi) to se nas ne tiče, niti se odnosi na nas. (Stormfront, 18. IV. 2011)

Normativno ograničena konstrukcija *od* + G u tim je diskursima znatno češća nego u tekstovima iz prethodnoga potpoglavlja.

- (64)Ma Milanović je trebao citirati i **riječi od Glogoškog**, no to je vjerojatno ostavio za slučaj „ponedjeljak“. (Index, 4. I. 2015)
- (65)bilo bi dobro ako bi našli prostora u emisiji pustiti i ovaj video sa službenog youtube kanala **brata od glogoškog**, da se vidi i zna tko je sve iskazao potporu braniteljima do sada (Bujanec, 21. XII. 2014)
- (66)Zanimljivo da Večernjak sporo reagira ili nikako kada se udara po braniteljima ili desnoj političkoj opciji, a čim se krene u ljevičare, ajme...Neki spominju **sina od Glogoškog**, a zaboravljaju čiji su sinovi sada na vlasti! (VL Web 24. X. 2014)
- (67)Pročitao maloprije na Portalu SD da je **sin od Glogoškog** predsjednik mladeži HDZ-a u Osijeku dio grada Retfala, a cura od sina predsjednica mladeži HDZ-a dio grada Tvrđa i pazite sad ovo, mladi Glogoški je zaposlenik kod Josipa Klemma. (NL, 6. XI. 2014)
- (68)Gospodine Šprajc, pročitajte si današnji **članak od Ciglencečkog** u Novom listu. (Šprajc, 16. III. 2013)
- (69)Gdje se zaposlila **kćer od Puhovskog**, i koje du veze Šalaja sa SDP-om.a Šiber, tome u glavi još živi socijalizam. (24 sata, 23. II. 2015)
- (70)Odžo, jesi ti ikada odslušao ijedno predavanje na Filozofskom? Jesi li ikada poslušao ijedno **predavanje od Puhovskog**, Budaka, Jakovine, Banca ili Pusičke? Jesi li ikada makar nogom stupio na to sveto „jugoslovensko“ tlo? (Sportnet.hr, 3. VI. 2010)
- (71)i? koji je tvoj komentar na ovaj **članak od Puhovskog**? (Crol, 7. II. 2009)

Upotrebljava se i posvojni pridjev, i to obje njegove inačice. Sufigirano *-ev-* na flektivni sufiks *-i-* i sufigirano *-ov-* na osnovu.

- (72)Lijepo li kravaticice sa kockastim uzorkom baš kao na hrvatskom grbu, gdje li to ima za kupiti ? Baš je seksi. Ili to ili **Glogoškijev šal** crveno-bijeli. (Index, 6. IV. 2015)
- (73)Molim ministrastva da hitno pošalju inspekciju u **Glogoškijevu udrugu** invalida. (VL Web, 28. III. 2015)
- (74)Ja sam shvatio da je sporazum sklopljen sa **Glogoškijevom udrugom** ali tako da kuću mogu koristiti svi 100% HRVI, a ne samo oni iz te udruge. (Forum, 28. III. 2015)
- (75)Ma pomoći će ona, ali samo ako pripadaju **Glogoškijevim šatorasima**, ostala stoka sitnog zuba nije podobna za pomoć. (Index, 15. I. 2015)
- (76)Javnoj projekciji **Puhovskijeva filma** zaprijetili su dragovoljci, ovi i oni. (Forum, 26. X. 2005)
- (77)S **Puhovskijevim analizama** se najčešće mogu složiti. Puhovski je najbolji politički analitičar u Hrvata. (Index, 5. IV. 2014)
- (78)A kad prihvatimo da su oni krivi (a da se sami ne osjećamo krivima zajedno sa njima - što **Puhovskova teza** psihološki omogućava), tada nećemo smetati onima koji dobro znaju kako

iskoristiti PRAVE implikacije ove presude u pravnom smislu, protiv Hrvatske... (Stormfront, 18. IV. 2011)

(79)ja se uvijek sjetim **prosinečkovog gola** jamajci :D kako im ga je majstorski metnuo (Index, 29. V. 2014)

Iz navedenih primjera vidimo da se danas u izvornih govornika pojavljuju različiti oblici izricanja posvojnosti kod IV. vrste. Zastupljeni su i prijedložni i besprijedložni genitiv, kao i oba tipa posvojnog pridjeva. Zbog veće nezavisnosti o normativnim preporukama konstrukcija *od + G* češća je nego u primjerima iz 4.1.1. Ako se usredotočimo samo na opreku posvojnoga pridjeva i posvojnoga genitiva (bilo prijedložnog bilo besprijedložnog), uočiti ćemo da je posvojni genitiv češći. Primjerice, iščitavanjem uzorka od 540 komentara na članak *Sin Đure Glogoškog ministra Matića nazvao majmunom i optužio da je „kupio odlikovanja“* (Index, 1. VI. 2015), prebrojiti ćemo da se besprijedložni posvojni genitiv imenice *Glogoški* pojavljuje osam puta: šest puta besprijedložni genitiv bez odredbe, a dva puta konstrukcija *od + G*. Od ostalih imenica I. vrste (*Glogi, Fred, Broz, Mamić, premijer, branitelj, otac*) i II. vrste (*Đuro*) u istome uzorku posvojni se pridjev izvodi gotovo redovito (osam puta), dok se posvojni besprijedložni genitiv pojavljuje samo dva puta, od čega jednom kao neodređeni posjednik (*sin branitelja*). Konstrukcije *od + G* nema u imenica I. i II. vrste. Prema tim se podacima može zaključiti da je izvođenje posvojnoga pridjeva mnogo češće kada je posjednik imenica I. i II. nego kada je to imenica IV. vrste. Dakle izvođenje posvojnih pridjeva od *poimeničenih* pridjeva nije toliko uobičajeno i na tu se vrstu ne mogu primijeniti pravila koja se mogu primijeniti na I. i II. imeničku vrstu.

Jasno, prebrojavanje primjera u spomenutom članku nije i nikako ne može biti odraz cjelokupnoga jezičnog stanja. Primjeri (72–79) pokazali su da se u internetskom jeziku od muških imena IV. vrste izvode i posvojni pridjevi, i to oba tipa posvojnih pridjeva: pridjevi nastali sufiksacijom *-ov-* na osnovu i sufiksacijom *-ev-* na nominativni sufiks *-i-*. Primjeri (63) i (78) djelo su istog autora u istome tekstu, što pokazuje da se kolebanje između posvojnog genitiva i posvojnog pridjeva može događati i u istog autora pri istome tipu posvojnosti (prema Heineu apstraktna posvojnost, v. 3. poglavlje).

Primijetiti se može i da je u četirima od osam primjera s konstrukcijom *od + G* riječ o rodbinskim odnosima (65, 66, 67, 69), dok je tek u jednome od osam primjera (75) s posvojnim pridjevom riječ o socijalnim odnosima među ljudima. To ide u prilog Kuninoj (2012: 41) tvrdnji da su rodbinski i drugi odnosi među ljudima podvrsta žive otuđive

posvojnosti koja pokazuje najveći otklon od normativnih preporuka. Ako je doista tako, taj je otklon u IV. vrsti još veći.

Pogledajmo i nekoliko primjera s općim imenicama nastalim konverzijom pridjeva, kao i nadimcima nastalim od pridjeva.¹⁹

- (80) Strašan **gol nalickanog**„,2:2 (Index, 15. I. 2015)
- (81) Dinamo ne postoji. Postoji samo **kuja od Našmrkanog**. (Index, 2. VII. 2014)
- (82) to su koristili **policijoti od krivoustog**, a ti si ipak bio YU milicioner (Ipress, 30. IX. 2014)
- (83) Jel mi može tko dat nekio savjet?Radi se o prijatelju **od bivseg**.Vec dosta mj me zjb javlja mi se,cak sam ga i zvrjedala i on nastavlja. (Forum, 1. V. 2015)
- (84) **Našmrkanova Kujice**,odlazi šta dolje,upropaštavaš nogomet,krembilu jedan! (Index, 10. X. 2014)
- (85) Pa **Krivoustov unuk** je nakon spektakularne pljacke stoljeca otisao u Beograd, tamo je vlasnik neke firme za dostavu i postanske usluge! (Forum, 18. VII. 2007)
- (86) Podržali ste ga vi kvazidomoljubi opijeni govorom sa Splitske rive jer ja „Jugoslaven“ sigurno nisam glasao za HDZ i **krivoustovog nasljednika** Sanadera. (10. VIII. 2010)
- (87) Pa je nakon 5 minuta i Patka izašao iz **Žutovog stana** i rekao da ne zna gdje je Žuti, pa smo ga zajedno otišli tražiti, ali on je rekao da će Pranjčki dati priliku kad se vrati iz Španjolske (ide i petak i vraća se u petak, prvi tjedan poslije početka škole). (Inthedark, 1. IX. 2005)
- (88) Moj otac je alkoholicar. Starci su rastavljeni, zrtva sam **starovog** psihickog **zlostavljanja** odmalena. Idem psihologu zbog toga. (SIC, 28. IV. 2015)

U primjeru (88) vidimo i tvorbu posvojnog pridjeva sufiksom *-ov-* koji se pričvršćuje na osnovu opće imenice (*stari*), čega u 4.1.1. nije bilo, no to ćemo morati smatrati iznimkom jer sličan primjer nismo uspjeli pronaći. Taj primjer svejedno pokazuje da je sufiksacija općih imenica IV. vrste ipak moguća, i to u idiomu koji naginje standardnom jeziku, a znakovito je i to što se na osnovu sufigira *-ov-*. U nadimcima nastalim konverzijom pridjeva nema sufiksacije *-ev-* na flektivni sufiks *-i-* (*?Našmrkanijev*, *?Žutijev*, **bivšijev*, **starijev*), što još jednom potvrđuje tezu da ta sufiksacija izvornim govornicima zapravo nije prirodna, kao što im nisu prirodne ni ostale derivacije nakon flektivnog sufiksa. Iz tog je razloga sufiksacija *-ov-* na osnovu znatno češća, a besprijedložni i prijedložni genitiv u ovih imenica zapravo ne iznenađuju.

¹⁹ *Nalickani* = Cristiano Ronaldo; *Našmrkani* = Zdravko Mamić; *Krivousti* = Franjo Tuđman.

4.2. Imenice ženskoga roda

Za razliku od muških imenica IV. vrste, mogućnosti izricanja posvojnosti u ženskih imenica nisu toliko brojne. Razlog tome vjerojatno je veća podudarnost oblika ženskih imenica IV. vrste s imenicama II. vrste. Te dvije sklonidbe razlikuju se jedino u lokativu, odnosno dativu (*star-**oj**/mam-**i***), dok se imenice IV. vrste muškoga roda od imenica I. vrste razlikuju u svim padežima. U „muškome“ se slučaju kao izbor pojavljuju sufiks *-ov-* i sufiks *-ev-*, a u ženskih se imenica nema što drugo pojaviti nego *-in-* jer je nominativni oblik IV. vrste jednak nominativnom obliku II. vrste: i jedan i drugi imaju flektivni morf *-a-*. Iz tog se razloga pri izricanju posvojnosti pojavljuje dvojba između jednog jedinog oblika posvojnoga pridjeva i posvojnoga genitiva – prijedložnog (*od + G*) i besprijedložnog.

No za razliku od muških imenica IV. vrste, o izricanju posvojnosti u ženskih imenica gotovo da se i ne piše. Kuna (2014) piše o izricanju posvojnosti u prezimena čiji su nositelji žene, no to spada u V. vrstu, koja se lako može transformirati u imenicu IV. vrste, sufiksacijom *-ov/-ev-*: *Kosor – Kosorova, Marić – Marićeva* (usp. Gluhak 2001).

4.2.1. Analiza korpusa

Zbog smanjenoga korpusa, koji je uzrokovan manjom frekventnošću takvih imenica, analizirajući posvojnost u ženskih imenica IV. vrste nećemo dijeliti korpus na standardizirani i onaj pod utjecajem razgovornoga stila. Manja potreba za raslojavanjem korpusa također je uzrokovana time što je mogućnosti izricanja posvojnosti manje u odnosu na mušku IV. vrstu. Započet ćemo vlastitim imenicama koje su nastale konverzijom pridjeva.

(89) Zbog praznovjerja nikad, ako baš ne mora, ne prolazi ovuda – Danijel, **brat Ruzinave**, tu se bacio pod vlak. (Savičević Ivančević 2011: 181)

(90) Nakon što prođe ispod ovog nadvožnjaka, s čijeg betonskog svoda kapi prljava službe kao iz rana, ona se okreće da vidi kamen s kojega je promatra Danijel, pokojni **brat Ruzinave**. (Savičević Ivančević 2011: 182)

(91) Sjedeći na praznu **Draginu krevet**u osjećao sam iza svoga zatiljka nestvaran zuj elektriciteta u debelim spiralama rešoa, jedini glas u ovoj sobi (...) (Novak 1968: 22)

(92) Prije nekoliko godina opravdali smo pred Madonom moju odsutnost smrću **Dragine majke**. Madona se toga više ne sjeća zacijelo, ali smo sada odlučili ipak pokopati, radi promjene, **Dragina oca**, i tako je Draga ostala bez ikoga svoga. (Novak 1968: 26–27)

(93) Pažljivo sam razmotao da ne razmažem ljubičastu sluz **Dragine kemijske olovke** i da ne povrijedim prst (...) (Novak 1968: 103)

(94) Trepeći dlanom kao biciklističkom zastavom Madona je dodirivala ovlaš **Dragine** umjetne **kovrče**, poput dojenčeta koje još ne zna hvatati. (Novak 1968: 190–191)

U tim primjerima vidimo besprijedložni genitiv i posvojni pridjev, dok konstrukcije *od + G* nema. *Draga* je ovdje nadimak koji se sklanja po IV. vrsti, iako može funkcionirati i kao osobno ime (imenica II. vrste). Pridjevski nadimak, međutim, ne priječi da se od njega izvede posvojni pridjev (možda baš jer se podudara s imenom *Draga*). Ako to usporedimo s muškim nadimcima nastalim od pridjeva, uočiti ćemo da se ovdje puno lakše izvodi posvojni pridjev, odnosno da je manje prepreka za njegovo izvođenje. U primjerima (89) i (90) posvojni bi se pridjev također mogao izvesti, no pribjegava se besprijedložnome genitivu. U istome tekstu, kod muške imenice *Ovolicni* (47) upotrijebljena je konstrukcija *od + G*.

Možemo primijetiti da su i u općih imenica posvojni pridjevi uobičajeniji nego u općih imenica muške IV. vrste, gdje smo jedva pronašli primjer posvojnoga pridjeva (*stari – starov*).

(95) Po škrinju je išao mladoženja s nekoliko djevojaka koje su nosile **mladino ruho** u košarama na glavi i s dva momka koji su nosili škrinju. (TZD)

(96) Svečanu povorku s **mladinom škrinjom** i ruhom pratile su **mladine sestre** i **rodice** koje su putem pjevale, a mladoženjina kuća dočekivala ih je svečanom pucnjavom i darivanjem. (TZD)

(97) Između **mladinog** i mladoženjinog **vođe** svatova, obično zvanoga stari svat, vodila bi se tada inscenirana prepirka oko predaje mlade. (TZD)

(98) Sve pohvale i glumcima za uloge mlade, mladine mame, bake, svekra, **mladinog oca**, kuma...kao i vrlo mladim ali vrijednim tamburašima, sedmorici bez kojih ova večer ne bi bila tako zanimljiva, vesela i dojmljiva. (Otok, rujana 2014)

(99) Do kraja **časninog izlaganja**, kojeg časna ipak nije razdužila, ja sam bila sa suzama u očima i posebno dirnuta, nisam ni sama znala što mi je. (Družba)

(100) Čekanje postaje zanimljivo, virkamo na gornje prozore ima li je uopće, pa šetkamo po seocetu, i šetajući naidemo na Jerka Kovača, **časnina brata**, pod strehom tuče orahe. (SD, 8. XI. 2009)

(101) Renatova se prijateljica nasmiješi i prihvati **Časninu pruženu** ruku. (Danas, 5. V. 2004)

(102) Pitali smo vas: Dečko je pozvan na **svadbu od bivše** - je li to ok? (Index, 3. XI. 2014)

(103) Moj dečko je nedavno bio na **svadbi od bivše**, i to mi je bilo sasvim ok - činjenica da je pozvan na svadbu znači da su ostali u dobrim odnosima, što znači da je moj dečko super dečko. (Index, 3. XI. 2014)

Jedino se u primjerima (102) i (103) ne koristi posvojni pridjev, no imenica *bivša* također je jedina od navedenih koja je dio razgovornoga stila i u tekstu koji naginje standardu vjerojatno bi bila zamijenjena sintagmom *bivša djevojka/cura*. U ostalim se primjerima izvode posvojni pridjevi kao i u imenicama II. vrste. Dakle možemo zaključiti da je zbog sličnosti tih dviju vrsta slično i izricanje posvojnosti u njih.

Da posvojni pridjev nije neobičan niti u razgovornome stilu, pokazuju primjeri s foruma i internetskih komentara:

- (104) A šta se tiče **bivšnog novog dečka**, iskreno, volio bi da je po svim konstitucijama lošiji od mene. (6. III. 2009)
- (105) Zakaj već nemaš niš s Dinom? Znali smo si da ti još sličiš za **bivšinom šupčinom** i ona za ovm svojim. bilo je pitanje vremena!!! wtf? Hahaha (SIC)
- (106) ah, moram se nadovezat na @Bugi, za moju bivšu su momci, jedan u Tunisu a drugi u maroku **bivšinom starom** nudili jedan 200 a drugi 400 deva! Pa si misli, cijena jedne deve je oko 1000 eura :D (Dnevnik Blog, 4. VII. 2005)

Slijede strana slavenska ženska prezimena sa sufiksom *-ov/-ev-*. Ona se u nas percipiraju kao jedno prezime, premda etimološki zapravo označavaju „pripadanje“ nekome. Riječ je o obliku koji je u većini slavenskih jezika postao službenim dijelom imenske formule, dok u nas to nije (npr. *Kosorova*, *Marićeva* itd.). Vrlo ćemo rijetko čuti izvođenje posvojnoga pridjeva od imenica IV. vrste nastalih od prezimena ženskih osoba jer bi to značilo izvođenje posvojnih imenica koje su nastale poimeničenjem posvojnih pridjeva: *?Kosorovin*, *?Marićevin* i sl. Ipak, zbog drugačije percepcije stranoga jezika (prezime *Šarapova* za nas nije „ona koja pripada Šarapu“), posvojni se pridjevi od takvih prezimena ipak izvode.²⁰

- (107) Da je preskočila tu visinu imala bi najvrijedniji rezultat u svijetu atletike ove sezone, ovako ostaje na diobi prvog mjesta s Blankom Vlašić, prema atletskim tablicama njezinih 208 centimetara iz Zagreba vrijedi koliko i **Isinbajevinih 506** iz Zuricha. (SD, 2. IX. 2009)
- (108) Loptica pogodila **Šarapovina dečka** Dimitrova u međunožje (VL Web 15. VI. 2013)

Isti se primjeri mogu naći i u neformalnim internetskim komentarima:

- (109) Eo ga...Karlović upravo riješio **Šarapovinog dečka** 64 75 76 (Forum, 27. V. 2014)

²⁰ U hrvatskome, dakako, posvojni pridjev nije nužan. *?Marićevina glava* jednostavno se može zamijeniti sintagmom *glava Marićeve*, *Marićkina glava* ili npr. *glava Ivane Marić*. U eventualne semantičke razlike između sufiksa *-ov/-ev-* i *-k-* ovdje nećemo ulaziti.

- (110) Jel su to Everticu pozvali da Sireni preda pokal za 18. slam što je njen i **Navratilovin rekord** izjednačila pa je zaflopala (Forum, 25. I. 2014)

Pretraživanjem Hrvatskog nacionalnog korpusa i *Googlea* nije moguće pronaći ekvivalente izvedene od najčešćih hrvatskih prezimena: *?Horvatovin*, *?Babićevin*, *?Marićevin*, a još je manje očekivano da će se pronaći nešto poput *?Kovačevićevin* ili *?Markovićevin*. Umjesto pridjeva redovito se pojavljuje posvojni genitiv, kao uostalom i na pojedinim mjestima sa stranim prezimenima IV. vrste:

- (111) Jedan je od najvećih **problema Horvatove** vjerojatno činjenica da se u svojoj težnji da radi samostalno gotovo sve distancirala od svoga prethodnika. (Nacional)
- (112) Njegov animozitet prema osječkome arhitektu, kojeg uz dio HDZ-ovaca najprihvaljivijim za **nasljednika Horvatove** smatra čak i dio oporbe, posljedica je njihova sukoba otprije nekoliko mjeseci.
- (113) To se nije dogodilo i ja i sad kažem : hrvatski narod je glasovao za HDZ da promijeni **politiku Pusićeve** i Banca, a ne da provodi njihovu politiku. (Fokus)
- (114) (...) mogli su, samo sat vremena nakon drugog Jančinog zlata, čuti prve dojmove hrvatskih olimpijaca ali i komentatora Borisa Mutića na koga je **objeda Kostelićeve**, uz oca Antu, ostavila najdublji trag. (Vjesnik)
- (115) Ergotić pretposljednji, svjetski **rekord Isinbajeve** (Vjesnik)

5. Posvojnost u imenica V. vrste

Od imenica V. vrste analizirat ćemo samo izricanje posvojnosti u ženskih imena i prezimena. Imenice muškoga roda nisu nam zanimljive jer se, budući da rijetko stoje bez glave, posvojni pridjev rijetko izvodi od njih. Kada se izvodi, redovito se na osnovu sufigira *-ov-*.

- (116) što se tiče diskursa političara, mislim da se u dan dva radikalno promijenio. tako da ni **donov doprinos** neće biti nešto neviđeno. (Index, 9. XII. 2011)

Također, u jezičnoj praksi nije često izricanje posvojnosti kod imenice *niškoristi*; *?niškoristov/niškoristijev/niškoristin* ili *od niškoristi*.

V. vrsta mahom je sačinjena od ženskih imena stranoga podrijetla. Budući da su ona relativno nova u hrvatskom jeziku, njihovu „nesklonjivost“ možemo smatrati nedovoljnom prilagođenošću. Izvođenje posvojnih pridjeva u njih također može biti problematično. Kako je riječ o ženskim imenima, posvojni se sufiks ovdje „posuđuje“ od sklonidbe u kojoj

prevladavaju imenice ženskoga roda: II. vrste. Tako se, analogno s imenicama II. vrste, na imenice V. vrste pričvršćuje posvojni sufiks *-in-*: *Ines-in-ø*, *Karmen-in- ø*, *Ingrid-in-ø* itd. Međutim fonetske zapreke i nesigurnosti očekivane su kod imenica koje završavaju samoglasnikom koji nije nenaglašeno *a*, kao npr. *Lili*, *Mimi*, *Hillary*, *Alice*, *Yoko*, *Sadako* itd. Ako ćemo slijediti logiku stvari, shvaćajući cijelo ime kao korijen (*Lili-ø*, *Hillary-ø*, *Sadako-ø*), tada bi se sufiks *-in-* trebao pričvrstiti na osnovu, pa bi posvojni pridjevi od ovih imena bili *Lili-in-ø* *Hillary-in-ø*, *Sadako-in-ø*. Tu se pojavljuje pitanje u kolikoj mjeri govornici zaista koriste te oblike, što u (iz)govoru, što u pismu.²¹ Posebno ako ime ima dočetno *o*, kada govornik umjesto izvođenja posvojnoga pridjeva **Sadakoin* u svijesti analizira ime kao imenicu II. vrste i izvodi posvojni pridjev *Sadakin*.

Poseban problem jest posvojnost u prezimena ženskih osoba. Ona su u pravilu nesklonjiva bez obzira na to dolaze li samostalno ili uz osobno ime. Iznimna su jedino prezimena s dočetnim *a*, koja se katkad sklanjaju (*Silvija Talaja – Silvije Talaje*) a katkad ne (*Silvija Talaja – Silvije Talaja*) (v. 2.2). Bez obzira na to kako ih dekliniramo, posvojni pridjev možemo izvesti bez poteškoća: *Talajin*, *Jelaskin*, *Lambašin* itd. Međutim izvođenje posvojnih pridjeva od prezimena koja nemaju dočetno *a* nije uobičajeno (?*Horvatin*, ?*Marićin*, ?*Markovićin*), pa se pribjegava sufiksaciji sa *-ic-* i *-k-*, npr. *Horvatićin*, *Marićkin*, *Markovićkin* (usp. Kuna 2014).

Izricanje posvojnosti besprijedložnim genitivom u imenica V. vrste može biti nezgrapno zbog jednakog oblika u svim padežima. Npr. sintagma *prijateljica Lili* može označavati i prijateljicu koja se zove Lili i prijateljicu koja pripada Lili (*Liliinu prijateljicu*, *prijateljicu od Lili*). Da besprijedložni posvojni genitiv nije najsretnije rješenje, dokazuju i prijevodi nekih japanskih naslova. Npr. Miyazakijev film *Sen to Chihiro no Kamikakushi* (engl. *Sen and Chihiro's Spiriting Away*) preveden je kao *Avanture male Chihiro*, premda se pridjev *mali* u originalu ne spominje. Odredba je dodana kako bi naglasila da se radi o genitivu. ?*Avanture Chihiro* hrvatskome bi govorniku bila poprilično nejasna sintagma jer nema svijest o tome da je Chihiro osobno ime; za njega to može biti npr. naziv avantura. Osim toga, film s engleskim naslovom *Kiki's Delivery Service* preveden je i kao *Kikin servis za dostavljanje* i *Dostavna služba dobre vještice Kiki*. Taj primjer, kao uostalom i *Rosemaryno dijete*, pokazuje da je dočetno *i* koliko-toliko prilagodljivo pričvršćivanju sufiksa *-in-*, dok sa *o* to i nije slučaj.

²¹ Ako se izgovara [lilijin], kao [nokijin], tada bi se trebalo pisati *Liliin*, *Hillaryin* (usp. Badurina *et al.* 2008: 42), isto kao *Nokia – Nokie – Nokiin*. Ako se izgovara [lilin], u tom slučaju dolazi do krnjenja dočetnoga *i* ili do stapanja osnove i posvojnog sufiksa.

Pri proučavanju korpusa, dakle, morat ćemo se usredotočiti prije svega na fonem kojim završava neko žensko ime, a potom i na samu frekventnost imena u hrvatskome jeziku; i o jednom i o drugom može ovisiti kojim će se oblikom posvojnost iskazati.

Analizu pisanoga korpusa podijelit ćemo na ženska imena koja završavaju konsonantom i na ona koja završavaju vokalom koji nije nenaglašeno *a*. Potom ćemo razmotriti mogućnosti izricanja posvojnosti u prezimena ženskih osoba. Budući da se oblici iz pisanih beletrističkih i publicističkih tekstova podudaraju s oblicima iz jezika interneta, neće biti potrebe za zasebnim proučavanjem potonjih.

5.1. Imena koja završavaju konsonantom

Započet ćemo sa ženskim imenima koja završavaju konsonantom – što imenima koja su se u hrvatskome jeziku „udomaćila“ (*Doris, Ines, Nives* itd.), što imenima koja su rijetka (*Benazir, Jennifer* itd.).

- (117) Vrlo brzo nakon njegova odlaska stigao je poziv moje znanice Ines Kadić da se na amsterdamskoj slavistici dva semestra predaje servo-kroatisch. **Inesin muž**, Cees Draaisma, bio je pročelnik odsjeka. (Ugrešić 2004: 12)
- (118) Mekani jastučići s isprintima trash sadržaja s Interneta upakirani u simuliranu najlonsku ambalažu sumnjive estetike dizajna, sadržaj su **Inesinog „dućana“** u supermarketu. (GS)
- (119) Snimateljsko-montažerska ekipa IRS-Arta iz Kastva će raditi prema uputama riječke redateljice Katje Restović, koja je i do sada režirala **Dorisine glazbene spotove**. Hoće li naš najviši otočni vrh Vidova gora znakovito obilježiti i **Dorisin plasman** na Pjesmi Eurovizije, znat će se za dva mjeseca. (VL)
- (120) Sretna, sad već peteročlana obitelj (Schröderovi imaju i 15-godišnju Klaru iz **Dorisina** prijašnjeg **braka**) živi u Hanoveru. (Vjesnik)
- (121) Kod toga je izostavio poneke neosobito bitne djeliće opusa, što se kod retrospektivnog pristupa ne radi, ali je zato inzistirao na svim onim bitnim konstantama **Nivesina rada**, uronio odjednom u središte merituma njenog stvaralaštva. (CW)
- (122) Larissa je oduševljena **Nivesinom pjesmom** i sviđa joj se par stihova koje joj je naša starleta posvetila. (RTL, 27. VI. 2014)
- (123) **Doloresin život** na visokoj nozi: Stan u centru, vozač, luksuzna putovanja i pun novčanik (Index, 10. IX. 2009)
- (124) U tekstovima su opisane situacije u kojima je Vlatka Pokos, bivša supruga Josipa Radeljaka, **Doloresinog** sadašnjeg **dečka**, bila nasilna prema njegovoj maloljetnoj kćeri Lani. (VL Web, 16. VII. 2010)

- (125) Za čitatelja je on **Ingridin muž**, Martinov otac i ljubavnik Martinove zaručnice Anne, te izvan svojih uloga kao da i ne postoji. (Vijenac)
- (126) Iris, pripovjedačici romana, vraćamo se kroz novinski članak objavljen 1947. godine, a koji izvještava o otkriću jedrilice na kojoj je mrtvo tijelo **Irisinog muža**, uvaženog industrijalca. (Vjesnik)

Posvojni pridjev čest je i u imena koja su potpuno strana, odnosno koja u hrvatskome jeziku nisu toliko zastupljena.

- (127) „Reci“, kazao sam mu, kada smo stigli na ugao moje ulice, „taj novi **Oritin dečko**, želiš da ubijemo boga u njemu?“ (Keret 2008: 143)
- (128) Nakon ubojstva čelnice Pakistanske narodne stranke (PPP), Benazir Bhutto, u njoj domovini uprkos šoku raste i nada kako bi njezina smrt mogla donijeti i nešto dobro - izgladiti odnose u njoj obitelji koja bi iznjedrila **Benazirinog** političkog **nasljednika** koji bi zemlju izvukao iz vojne diktature. (JL, 9. I. 2008)
- (129) Kći **Benazirinog** ubijenog **brata** Murtaze, bila je vrlo oštra prema svojoj teti, te objavila nekoliko članaka koji govore o „pravoj strani“ Benazir Bhutto. (JL, 9. I. 2008)
- (130) Marc Anthony na **Jenniferin nastup** doveo novu djevojku (24 sata, 22.VII.2008)

Iz tih primjera vidimo da je izvođenje posvojnoga pridjeva u imenica V. vrste koje završavaju suglasnikom uobičajena i relativno česta pojava, bez obzira na to je li riječ o prilagođenim (117–126) ili stranim (127–130) imenima. Navedeni primjeri uglavnom su preuzeti iz novina i s internetskih portala, a (117) i (127) preuzeti su iz književnih tekstova.

Premda se čini da ne postoje zapreke za sufiksaciju ženskih imena koja završavaju konsonantom, ponekad se ona ne provodi bez transformacije imena. Ime se transformira u vidu još jedne sufiksacije. Sufiksima *-k-* i *-ic-* (*Nives – Niveska/Nivesica/Niveskica*) ime prelazi u II. vrstu, a na nj se onda pričvršćuje posvojni sufiks *-in-*. Tada se ime stranoga podrijetla čini prilagođenijim i prirodnije mu je pričvrstiti posvojni sufiks, kao što se čini s bilo kojom imenicom II. vrste.

- (131) Prevelike cikice i prljava mašta: **Niveskin „seksipil“** zarazio Fani Stipković (VIDEO) (SD, 7. IX. 2009)
- (132) Ipak, to nije bio jedini **Niveskin biser** te večeri – na pitanje Indexove novinarke zašto joj prilikom izlazaka društvo ne radi suprug Dino, gospođa Drpić je ispalila kako se njemu ne mili pojavljivati se vani s njom i njenim prijateljicama, jer ih smatra - medijskim prostitutkama! (SD, 1. V. 2008)

- (133) Svakodnevnica ispunjena banalnošću i genijalnošću istovremeno, prepuna obaveza, žurbe, rituala kroz prizmu **Niveskinog pogleda** na svijet dobiva naznake začudnosti. (057, 26. IV. 2010)
- (134) Čim smo objavili **Nivesičine** «odjevene» **slike**, koje su zbilja bile bolji staf **Nivesičinu figuru** od onih koje smo imali na duplerici, shvatio sam da treba pogurati u tom smjeru, jer nam se otvara prilika da napravimo posao, kao da je ovo pravo tržište u normalnoj zemlji... (Dnevnik Blog)
- (135) Ja vjerujem u **Nivesičine kvalitete**, iako joj epohalne okolnosti nisu posve naklonjene. (Dnevnik Blog)

Svi primjeri, osim (133), odnose se na starletu Nives Celzijus. Budući da se u primjerima (131) i (132) jasno može osjetiti pejorativni prizvuk, slobodno se možemo upitati je li sufiks *-k-* signal te pejorativnosti. U tekstu iz kojeg je preuzet primjer (131), oblik *Niveska* pojavljuje se još jednom i to u sljedećoj rečenici:

- (136) Usred priče o svom tom pustom seksanju, Fani je zbunila **Nivesku** pitanjem o vidljivo zaobljenom trbuščiću. (SD, 7. IX. 2009)

Dakle sufiks *-k-* u ovome slučaju dodatno stilski obilježava ime *Nives*: čini ga pejorativnim, poput umanjeničkog sufiksa. Primjeri (133–135) preuzeti su iz neutralnih tekstova i sufiksaciju sa *-k-* i *-ic-* prije izvođenja posvojnoga pridjeva smatramo uobičajenim postupkom, znakovitim u sveukupnoj analizi posvojnosti u ovoga tipa imenica.

- (137) Njena fotografija uz koju stoji „titula“ Antine ljubavnice uzrujala je i **Ineskinog supruga** Marina, koji je također radio u Gotovčevom autosalonu. (SD, 31. III. 2009)
- (138) FOTO: **Ineskinog kinesko** vjenčanje (News DU, 19. II. 2014)
- a. Poslušajte kako najveća **Doriskina uspješnica** „Željo moja“ zvuči na jeziku ljubavi.
- (139) Prisjetimo se **Doriskinog natupa** na koncertu Ive Gamulina Giannija 22. prosinca 2010. i pjesme „Molitva“ kojega u originalu izvode Celine Dion i Andrea Bocelli. (Dragović, 9. VII. 2010)
- (140) Obzirom na brojne upite glede **Doriskinog nastupa** jasno je i da su se Splićani zaželjeli vidjeti Doris „live on stage“. (Dalmacija, 9. II. 2015)
- (141) U tom domu inače živi i **Jenniferičina sestra** Julia koja je u vrijeme zločina bila na poslu, a pošto u kući nije pronađen njezin sin Julian, nesretna majka je prijavila nestanak. (Filmski, 28. X. 2008)

Kako je u primjeru (137) riječ o žutom tisku i preljubničkoj aferi, sufiks *-k-* bi se ovdje također mogao objasniti kao sufiks koji daje pejorativnu konotaciju imenu. No u ostalim primjerima riječ je o neutralnim tekstovima. Štoviše, u tekstovima iz kojih su preuzeti

primjeri (138) i (139) očita je naklonjenost autora osobama o kojima pišu, pa se inačice sufiksom *-k-* mogu promatrati i kao hipokoristici kojima se nastoji izraziti prisnost.

Posvojnost u ovoga tipa imenica može se, naveli smo, iskazati i posvojnim genitivom. Ovdje ćemo navesti i primjere posvojnoga genitiva gdje je izrečeno samo ime, ali i gdje je izrečeno ime i prezime. Smatramo, naime, da odabir samo imena ili pune imenske formule može imati svoju jezičnu podlogu. Npr. ako kažemo *prijateljica Nives Celzijus* dajemo do znanja da se radi o prijateljici koja pripada Nives Celzijus, dok *?prijateljica Nives* može značiti našu prijateljicu koja se zove Nives.

- (142) Upitao sam je u kojem projektu su trebale sudjelovati i koja je **uloga** trebala biti **od Dolores**. (Dnevno, 13. X. 2013)
- (143) Danas ljudi na sve imaju komentar i mišljenje. O događanju u politici, o najnovijoj **pjesmi Nives**, o tome što je modni mačak obukao, Libiji, EU... (Sveto pismo, 10. III. 2011)
- (144) Statiram u **spotu od Nives**, a u pet ujutro kuham kavu supruzi (24 sata, 5. III. 2015)
- (145) Kaj si očekivao kad si kliknuo na **spot od Nives**, da će ti objasniti Opću teoriju relativnosti? (3. II. 2015)

Pogledajmo primjere koji sadrže oba člana imenske formule. Budući da je u tom slučaju nemoguće izvesti posvojni pridjev, imamo izbor samo između prijedložnog i besprijedložnog genitiva.

- (146) Prevođenje triju knjiga, **od Doris Lesing**, Paula Astera i Michaela Tarniera nije izazivalo veliki napor. (Vargas Llosa 2009: 273)
 - (147) Bojim se ljudi koji u **spotu od Nives Celzijus** traže viši smisao. (Index, 3. II. 2005)
 - (148) Gledam sad na internetima, jako puno ljudi se uzrujava oko novog **spota Nives Celzijus**. (Index, 3. II. 2005)
 - (149) Kad se u utorak, 19. svibnja, u sedam na večer otvore vrata izložbe, Zagrepčani će u **slikama Nives Kavurić-Kurtović**, koje likovni stručnjaci obično nazivaju nadrealnim i fantazmagoričnim kompozicijama, moći osjetiti i njezinu priču o osmom čulu. (Nacional)
 - (150) Naime, kako kaže **otac Nives Celzijus**, uzor od najmanje dobi bila joj je majčina sestra Jasna koja je isključivo pazila na izgled da bi bila što privlačnija muškarcima. (24 sata, 13. VIII. 2010)
 - (151) Časopis Playboy objavio je galeriju **fotografija Nives Celzijus** u lipnju 2004. godine. (Wikipedia)
 - (152) Statirao je i u novom **spotu Nives Celzijus** – Lutrija. (24 sata, 5. III. 2015)
 - (153) **Suprug Ingrid Antičević Marinović**: Izvanzemaljci žele kontakt s nama! (Dalje, 13. X. 2010)
- Pronašli smo i nekoliko primjera u kojima je uz ime dodana i odredba.

- (154) Prema njihovim iskazima, majka Dijana Orešković s kolegicom je otišla na kavu na terasu udaljenu 20 metara od malog bazena u kojem je bilo vode u visini **bokova male Doris**, a otac Srećko je ostao sa Doris i njezinim starijim bratom Matijom u malom bazenu. (Vjesnik)
- (155) Roditelji **male Doris** još nisu zatražili odštetu (Vjesnik)
- (156) Šefu vanjskih objekata Hotelsko turističkog poduzeća Matija Gubec, Stjepanu Drempetiću, potvrđena je jednogodišnja zatvorska kazna budući da je bio najodgovorniji što su se djeca, teško je ozlijeđen i **vršnjak male Doris** Dražen Dolenc, nalazila u bazenu za vrijeme praznjjenja. (Vjesnik)
- (157) O nesreći i kako se dogodila, kroz suze koje nisu mogli suzdržati, svjedočili su **roditelji pokojne Doris**, Dijana i Srećko Orešković. (Vjesnik)
- (158) Na večer ju je zvala Dijana Orešković, **majka pokojne Doris** i sva izbezumljena pitala nije li slučajno iz šale povela Doris sa sobom. (Vjesnik)
- (159) Maik Franz iz Karlsruhera po kriterijima **naše Nives** svrstao se među neugodnije igrače njemačke Lige zbog svađe s Mariom Gomezom. (24 sata, 24. III. 2009)
- (160) Evo novih **slikica naše Doris**, samo nikako nisam uspjela shvatiti za što se to točno slikala. (Forum, 2. I. 2012)
- (161) Najnoviji intervju **nase Doris** (Forum, 18. I. 2012)

Primjere u kojima samo ime stoji u besprijedložnom posvojnomo genitivu sakupljanjem korpusa bilo je najteže pronaći: naveli smo primjer (143). U ostalim se slučajevima koristi cjelovita imenska formula (ime + prezime), konstrukcija *od + G* ili *se*, kao u posljednjim primjerima (154–161), genitivu dodaje odredba. Zanimljivo, nema primjera koji izražava posvojnost unutar socijalnih i rodbinskih odnosa (usp. 3.1) u kojemu bi posjednik bio isključivo žensko ime V. vrste u genitivu, npr. *?otac Nives* ili *?majka Nives*. Dakle „nezgrapnost“ posvojnoga genitiva u V. vrsti, koju smo već nekoliko puta spomenuli, ipak postoji u svijesti govornika, pa se iz tog razloga češće koristi *ime + prezime*,²² prijedložni genitiv ili, kako su pokazali primjeri (117–126), posvojni pridjev.

Primjeri (154–158) odnose se na isti slučaj: istu seriju članaka u istim novinama. Odredba *se*, kao i u slučaju spomenutih prijevoda Miyazakijevih filmova, stavlja uz imenicu kako bi se posvojnost mogla iskazati besprijedložnim posvojnomo genitivom. Ne otklanjamo mogućnost da atributi ovdje imaju obavijesnu ili ekspresivnu funkciju, no u tim se tekstovima oni ipak pojavljuju isključivo kao dopuna posvojnomo genitivu. U ostalim padežima tih atributa nema, a budući da se oba pridjeva kao dopuna genitivu pojavljuju po četiri puta, možemo zaključiti da su dodani u svrhu jednostavnijeg izricanja posvojnosti, a osim toga još mogu vršiti i

²² To je slučaj i kod I i II. vrste. Posvojni genitiv je češći kada se izriče ime i prezime nego kada se izriče samo ime ili samo prezime. Razlog tome je nemogućnost izvođenja posvojnomo pridjeva od dvaju članova: **Nives Celzijusina pjesma*.

ekspresivnu funkciju iskazivanja pijeteta prema žrtvi. Primjeri (160) i (161) preuzeti su s forumske teme *Doris Pinčić*, gdje se pridjev *naša* uz ime, izuzevši posvojni genitiv, pojavljuje još samo jednom. Isto se tako (primjeri 142, 144 i 145) prijedlog *od* dodaje ispred imenice kako bi se genitiv istaknuo: *koja je uloga trebala biti od Dolores*, umjesto *?koja je uloga trebala biti Dolores*.

5.2. Imena koja završavaju vokalom koji nije nenaglašeno a

Na dvama mjestima već smo spomenuli film *Pustolovine male Chihiro*, koji jako dobro ocrta problem koji se pojavljuje pri izvođenju posvojnosti u ženskih imena koja završavaju vokalom. Za razliku od ostalih u ovome radu, ova je skupina imenica posebna i po tome što se, osim gramatičkih, u njih mogu pojaviti i pravopisna kolebanja, koja ćemo ovdje ipak tek usputno spomenuti.

Spomenuli smo već i prijevod filma *Rosemaryno dijete/Rosemaryna beba* (*Rosemary's baby*), gdje je posvojni pridjev zapravo nužan jer bi besprijedložni posvojni genitiv (*?Dijete Rosemary/Beba Rosemary*) izazvao nejasnoće i ne bi dao informaciju o čemu je zapravo riječ. Pogledajmo prvo ostale primjere imena koja završavaju na [i], bez obzira na to je li riječ o potpuno stranim ili udomaćenim imenima.

- (162) Njihova situacija iznenada se mijenja kad, jedne večeri, u njihov stan upadne jedan **Maryn pacijent**, koji je, spletom okolnosti, pogrešno pomislio da Mary „sa strane radi kao majstorica sado-mazohističkih seksualnih vještina. (Nacional)
- (163) Godine 1514. **Maryin otac** je osigurao svojoj kćeri mjesto dvorjanke princeze Marije od Engleske. (Wikipedia)
- (164) Potom je dodao kako ga više brine kako će ti napisi utjecati na ljude oko njega, majku Ullu, **Nancyne roditelje** Antoniju i Francesca, bivšu ženu Ann-Christine i njihovu djecu, Johana (24) i Linu (16). (Vjesnik)
- (165) Žene su uvijek ostale ovisne o Franku pa tako i **Nancyna priča** nije drukčija. (Vjesnik)
- (166) Oni, primjerice „nisu imali pojma“ da je **Hillaryn brat** Hugh Rodham, odvjetnik s Floride od dvojice osuđenih varalica i trgovca drogom, primio 400.000 dolara kako bi lobirao za njihovo pomilovanje. (Vjesnik)
- (167) **Hillaryn konkurent** Obama nešto zaostaje – za svoju memoarsku knjigu dobio je 850 000 dolara. (Vjesnik)
- (168) **Hillaryinog supruga** Billa Clintona je svojevremeno tradicionalno liberalni i lijevo orijentiran holivudski establishment prigrlio kao nijednog drugog američkog predsjednika u povijesti (...) (Index, 25. II. 2007)

- (169) Dan prije finalne večeri iz Havane je 14-satnim letom Air Francea preko Pariza doletjela Julia Hernandez, **Yameisyna mama**.
- (170) Došla bih živjeti u Hrvatsku ako bi mi se za to pružila prilika. Sa mnom bi došao moj brat, a **Yameisyn brat** i njezina polusestra nemaju takve planove. (JL, 15. VII. 2006)
- (171) Upravo je Jay-Z najzaslužniji za **Beyoncein solo-uspjeh**, a zajedno su napisali nekoliko hitova.
- (172) No sve se promijenilo potkraj 1999 . kada su Luckett i Roberson optužile menadžera skupine Mathewa Knowlesa, **Beyonceina oca**, da im ne plaća jednako kao Beyonce i Kelly. (Vjesnik)
- (173) **Beyoncin dokumentarac** srušio rekorde gledanosti (Muzika, 21. II. 2013)
- (174) Šok i oblačak iza **Nensina uha** (Vjesnik)
- (175) Na promociji u zagrebačkoj Židovskoj općini okupile su se mnoge osobe iz javnog života, prisutne je pozdravio gradonačelnik Zagreba Milan Bandić, pjevali su im Tereza Kesovija i ansambl Lado, a nije izostala ni podrška **Žužinog** dugogodišnjeg **prijatelja**, predsjednika uprave EPH Nine Pavića. (Znanje, 11. XI. 2011)
- (176) Oba **Žužina roditelja** su bili gluhočujni, a upoznali su se u Budimpešti kamo su ih na školovanje poslale njihove porodice pošto je u Budimpešti bila jedina specijalizirana škola za gluhočujne. (Wikipedia)

Tvorbom posvojnoga pridjeva u ovakvih imena dolazi do stapanja završnoga [i] iz osnove i prvoga [i] iz sufiksa *-in-*. Iz navedenih primjera vidimo različitosti u pisanju istih oblika kod imena sa završnim *y* u pismu: *Maryn* i *Maryin*. Slična se dvojnost pojavljuje u imena *Beyonce*: *Beyoncin* i *Beyoncein*. U prvome slučaju ostaje grafem *y*, a ne piše se *i* iz *-in-*, a u drugome se grafički okrnji završno *e*. Za razliku od stranih imena, u praksi takvih dvojnosti nema u domaćih imena i nadimaka sa završnim *i*. Ni *Google* ni HNK ne znaju za oblik *Nensiin/Žužiin*: vokali se očito stapaju i to se bilježi u pismu.

Osim posvojnim pridjevom, posvojnost se u tih imena iskazuje i genitivom. Budući da smo to dovoljno objasnili u 5.1, ovdje to nije potrebno jer između jednih i drugih u sintaktičkim odnosima ne postoji bitna razlika.

Posvetimo se sada imenima koja završavaju na *o*, a to su u našim primjerima isključivo japanska imena: *Yoko*, *Sadako*, *Etsuko*, *Chieko*, *Mitsuko*, *Reiko*.

- (177) Unatoč tome **Etsukin credo** glasilo je: ništa ne uzimati preozbiljno. (Mishima 2003: 23)
- (178) Bolje rečeno: **Etsukini prsti** čak se o go-kamen osloniše. (Mishima 2003: 30)
- (179) Saburo je letimice pogledao jaje među **Chiekinim prstima**. (Mishima 2003: 70)
- (180) Kad sam se vratio u hotel, našao sam **Mitsukinu poruku**. (Vargas Llosa 2009: 148)
- (181) Kad sam se nakon krvavih šest mjeseci vratio u Pariz s jedne od tih konferencija, predali su mi **Mitsukino pismo**. (Vargas Llosa 2009: 163)
- (182) Tada je krenulo veliko bombardiranje Japana i s tim teško razdoblje **Yokinog života**. (Blabla, 16. XII. 2012)

- (183) Predviđeno je i sudjelovanje KUD-ova kao i djece iz biogradskog dječjeg vrtića te školske djece koja su protekle godine izradili dvije tisuće papirnatih, **Sadakinih ždralova** koji su postali simbol želje za mirom i svijetom bez nuklearnog oružja. (ZL, 6. VIII. 2010)
- (184) No **Sadakinu gnjevu** nije uspio pobjeći **Reikin** bivši **suprug** Ryuji (H. Sanada) čiju strašnu smrt istražuje njegova djevojka Mai (M. Nakatani). (Dnevnik Blog, 1. IX. 2007)
- (185) U samome Japanu danas postoje četiri nastavka priče o tajanstvenoj videokaseti na kojoj je snimljena **tajna djevojke Sadako**. (Vijenac)

Baš kako smo pretpostavili, izvođenje posvojnoga pridjeva s ispadanjem dočelnoga *o* uobičajeno je za ovaj tip imenica: *Yoko-in-ø* se ostvaruje kao *Yokin*. Pri izvođenju posvojnoga pridjeva ovdje nema kolebanja niti u govoru niti u pismu: oblik tipa **Yokoin* nije potvrđen, a sufiksacija *-ic-* prije izvođenja posvojnoga pridjeva također je izuzetno rijetka, gotovo da je i nema. Pronalazimo je jedino u obliku *Sadakičin šegrt*, i to kao oslovljavanje korisnika *Sadako apprentice* na forumu (Dnevnik Blog, 8. IV. 2008). Uz jedini genitivni primjer (185) nalazi se odredba u vidu apozicije *djevojka: tajna djevojke Sadako*. Ona ovdje ima funkciju isticanja genitivnog odnosa među tim imenicama.

5.3. Prezimena ženskih osoba

Naglasili smo već da nije uobičajeno izvoditi posvojne pridjeve od prezimena ženskih osoba. Stoga se poseže za posvojnim genitivom ili sufiksacijom prezimena i izvođenjem pridjeva od sufigirane inačice: *Kosor – Kosorkin/Kosoričin*. Osim te sufiksacije, na osnovu ženskih prezimena može se pričvrstiti i sufiks *-ov/-ev-*, no u poglavlju 4. utvrdili smo da takva sufiksacija nije pogodna za daljnje izvođenje posvojnih pridjeva (*?Kosorovin*).

- (186) **Horvatičin „Auron“** kao poosobljena matematička/geometrijska činjenica postaje mjera svih stvari. (MV, 23. X. 2010)
- (187) Mesić je prihvatio oba sučeljavanja, a Jadranka Kosor je prvo odbila. **Kosoričin stožer** tvrdi da se od prvog sučeljavanja odustalo zbog toga što bi HTV imao bolji tretman od ostalih televizija s nacionalnom koncesijom.
- (188) Mesićevi **spotovi** bili su znatno kraći od **Kosoričinih** i prikazivali su se četiri puta manje. (GS)
- (189) Put u Australiju: **Merkeličin razlog** politika, Milanovićev ceremonija (VL Web, 14. XI. 2014)
- (190) **Kosorkin savjetnik** Škegro sam osnovao fond za pomoć i sve pare dao sebi (Politika, 11. X. 2011)
- (191) Ljubo Jurčić je na dobrom putu da postane **Kosorkina** desna (ili lijeva) **ruka**.
- (192) Njegova prisutnost u Podravci dobar je razlog za unošenje nemira u Vladi i naravno HDZ-u jer je Jurčić sve bliži uključivanju u **Kosorkin tim**. (Metro, 15. X. 2009)

- (193) Tako smo dobili informaciju da Goranko Fižulić, dosadašnji član HSLS-a, uskoro prelazi u **Pusićkin HNS**, a u budućoj Račanovoj vladi zauzet će mjesto ministra gospodarstva, na kojem ga je prije nekoliko mjeseci zamijenio Hrvoje Vojković. (GS)
- (194) Očito, računalo se da će se oni koji vjerno prate saborske sjednice brzo suglasiti s Kramarićevim, **Pusićkinim** i Debeljuhovim **ocjenama**, izrečenim u vezi s privilegijima zastupnika. (Vjesnik)
- (195) **Kovačevićkin rad** inspiriran je internetskim vjenčanjem koje se 2009. godine održalo na aerodromima u Londonu i Dubaiju, a nastao je kao rezultat istraživanja tijekom dizajneričinog školovanja na St.Martins School of Art and Design. (Kulturpunkt, 12. XII. 2011)

Na prezimena sa sufiksom *-ić-* pričvršćuje se *-k-*, a kod ostalih je moguća sufiksacija i sa *-k-* i sa *-ic-* (premda je sa *-k-* uobičajenija). Kuna (2014) tvrdi da sufiks *-k-* ima negativne konotacije, a sufiks *-ic-* nema. Međutim ovdje i jedan i drugi smatramo dodatnim „instrumentom“ za izvođenje posvojnoga pridjeva. Iz navedenih primjera ne vidimo pejorativnost sufikasa *-k-* i *-c-*: Oblici *Pusićkin* i *Kosorkin/Kosoričin* mogli bi se smatrati pejorativnima, no (186) i (195) primjeri su iz tekstova lišenih svake pejorativnosti, koji govore o umjetničkome stvaralaštvu dotičnih. Ti su tekstovi potpuno neutralni i neekspresivni, u njima ne postoji ni prisnost autora prema aktericama. U tekstovima gdje autor otvoreno gaji simpatije prema spominjanim ženama sufiksi *-k-* i *-c-* rijetko će se pronaći: npr. *Kostelićkin* ili *Vlašićkin* neće se upotrijebiti ako se hvali uspjeh tih sportašica.

Oblici sa sufiksima *-k-* i *-c-* odlike su razgovornoga stila i u govoru se oni neće smatrati pejorativnima, no u biranim diskursima oni su svakako obilježeni: ne bi se trebali čuti među govornicima koji jedni drugima persiraju, kao ni u službenim dokumentima.

Prezimena u kojih je ovakva sufiksacija znatno rjeđa jesu dvojna ženska prezimena - *Brlić-Mažuranić*, *Antičević-Marinović*, *Grabar-Kitarović* (**Grabaričin-Kitarovićkin*, ?*Grabar-Kitarovićkin*) – pa se u ovom slučaju posvojnost iskazuje genitivom. Pronađena je tek jedna potvrda takve sufiksacije:

- (196) Poanta je u tome da je Karamarkov, a tada još i **Grabar Kitarovićkin HDZ** listom glasovao za taj Plan uopće ne potežući pitanje koje se sada našlo u žiži medijskih rasprava. (Osijek, 14. IV. 2015)

Posvojni genitiv znatno je češći:

- (197) Josipović: Izborni **stožer Grabar Kitarović** neistinito informirao DIP o organizaciji besplatnog prijevoza birača u BIH (NL, 9. I. 2015)

- (198) „Pipl Mast Trast As“ postao je hit na društvenim mrežama, a **govor Antičević Marinović** čak je i uglazbljen da bi postao disco hit. (Index, 23. V. 2014)

Za razliku od domaćih prezimena u kojima je izvođenje posvojnoga pridjeva bez sufiksacije izuzetno rijetko, posvojni pridjevi u stranih prezimena izvode se nešto češće.

- (199) Pjesma je sličnija **Lopezinim** ranijim electro/dance **pjesmama**, nego R&B pjesmama s njenog prethodnog albuma Brave. (Wikipedia)
- (200) **Lohanina** prva **audicija** za televizijski rad nije dobro prošla, uz put je snimila reklamu za Duncan Hines, a majka joj je rekla da će odustati ako ona ne dobije posao. (Wikipedia)
- (201) **Simonina majka** Mary Kate Waymon bila je stroga svećenica Metodističke crkve, a otac John Divine Waymon majstor za sitne popravke i brijač koji je često patio od lošeg zdravlja. (Wikipedia)
- (202) **Monroeini djed i baka** s majčine strane bili su Otis Emer Monroe i Delia Mae Hogan. (Wikipedia)

Posvojni pridjevi u stranih ženskih prezimena mogu se, dakle, izvesti bez poteškoća, što u domaćih imena nije slučaj. Ovdje se također pojavljuju pojedine pravopisne dvojnosti (primjeri 201 i 202), kao što je bio slučaj i u stranih imena.

6. Zaključak

U radu je na temelju analiziranih primjera potvrđena specifičnost imenica IV. i V. vrste pri izricanju posvojnosti. Za razliku od imenica I i II. vrste, pri izvođenju posvojnih pridjeva ovdje uglavnom imamo nešto više mogućnosti: u muških imenica IV. vrste mogući su sufiks *-ev-* i *-ov-* (*Đalski – Đalskijev/Đalskov*), a u ženskih je imena V. vrste, uz sufiks *-in-* (*Nivesin*), moguća je i sufiksacija prije dodavanja posvojnoga sufiksa (*Niveskin/Nivesičin*). U ženskih imenica IV. vrste sufiks *-in-* je jedini uobičajeni sufiks (*bivšin, Navratilovin*), no u domaćih se imenica nastalim konverzijom posvojnih pridjeva ne pojavljuje (**Kosorovin*). U domaćih ženskih prezimena V. vrste nije uobičajena sufiksacija posvojnim *-in-* kao u ženskih imena (**Maričin, ?Kosorin*) – znatno češće tu se pričvršćuju sufiksi *-k-* i *-ic-* (*Maričkin, Kosorkin/Kosoričin*), ali u stranim je ženskih prezimena uobičajena i klasična posvojna sufiksacija (*Lopezin, Monroein*).

Posvojni genitiv relativno se često pojavljuje u imenicama IV. vrste i pojedinim imenicama V. vrste. Dok se u imenica I. i II. vrste posvojni genitiv uglavnom pojavljuje pored neodređenih imenica (*rep mačke*), u imenica IV. vrste sasvim je uobičajen (*advokat Domaćinskog, brat Ruzinave*). U razgovornome stilu čest je i prijedložni posvojni genitiv (*sin od Glogoškog, svadba od bivše*), no ista se konstrukcija ponekad može pronaći u tekstovima pisanim standardnim jezikom („*Zločin i kazna*“ od *Dostojevskog*). U imenica V. vrste posvojni se genitiv pojavljuje kada se navodi više članova jedne imenske formule (*fotografija Nives Celzijus, suprug Ingrid Antičević-Marinović*). Kada se izriče samo jedan član, često se dodaje odredba (*avanture male Chihiro*) ili prijedlog *od* (*fotke od Jennifer*) da bi se naglasio genitiv. To nije nužno, pa postoje i primjeri kao *pjesma Nives*, no kada je riječ o izricanju posvojnih rodbinskih i socijalnih odnosa, besprijedložni posvojni genitiv gotovo je neuobičajen u jednočlanih imenskih izraza (*?majka Nives*).

I jedna i druga vrsta međutim vrlo su razgranate: za razliku od imenica I. i II. vrste, sadrže mnogo tipova i izricanje posvojnosti razlikuje se od tipa do tipa. Primjerice, nije u svih imenica IV. vrste posvojni pridjev jednako uobičajen (*Đalskijev, *starijev*), a u ženskih imena V. vrste izvođenje posvojnoga pridjeva doslovno ovisi o završnom fonemu osnove (*Nives – Nivesin/Niveskin/Nivesičin*, ali *Yoko – Yokin/*Yokoin/?Yokičin*).

Velik broj mogućih oblika signalizira da se ove imenice i njihovi posvojni oblici svakako moraju naći u normativnoj literaturi, uz eventualne preporuke o njihovu korištenju. Uobičajena pravila o izvođenju posvojnih pridjeva na njih se teško mogu primijeniti jer

izvorni govornici neke oblike prirodno ne prihvaćaju. Norma bi svakako trebala biti fleksibilnija pri ovim imenicama: ne dopustiti samo dvojnosti, već i konstrukcije koje u ostalih imenica ne dopušta – npr. konstrukciju *od* + G. Prije svega, dakako, potrebno je uopće opisati ove imenice same po sebi.

7. Literatura

- Babić, Stjepan, 2002. *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*. Treće izdanje. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Babić, Stjepan – Dalibor Brozović – Ivo Škarić – Stjepko Težak [Babić *et al.*]. 2007. *Glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Badurina, Lada – Ivan Marković – Krešimir Mićanović [Badurina *et al.*]. 2008. *Hrvatski pravopis*. Drugo izdanje. Zagreb: Matica hrvatska.
- Barić, Eugenija – Mijo Lončarić – Dragica Malić – Slavko Pavešić – Mirko Peti – Vesna Zečević – Marija Znika [Barić *et al.*]. 2005. *Hrvatska gramatika*. Četvrto izdanje. Zagreb: Školska knjiga.
- Brozović, Dalibor. 1976–1977. O suvremenoj morfološkoj normi hrvatskoga jezičnog standarda i o morfološkim značajkama standardne novošokavštine uopće. *Jezik* 24 [Isto: Brozović 2006: 109–141].
- Brozović, Dalibor. 2006. *Neka bitna pitanja hrvatskoga jezičnog standarda*. Zagreb: Školska knjiga.
- Crystal, David. 2006. *Language and Internet*. Vol. II. Cambridge: Cambridge University Press.
- Čelić, Željka. 2005. Zalihosna uporaba prijedloga *od* u posvojnome značenju. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 31: 41–50.
- Gluhak, Alemko. O hrvatskim prezimenima ženskim i dvostrukim. *Folia onomastica Croatica* 10: 67–82
- Heine, Bernd. 1997. *Possession – Cognitive Sources, Forces and Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hudeček, Lana. 2006. *Izražavanje posvojnosti u hrvatskome jeziku do polovice 19. stoljeća*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Ime hrvatsko* = www.imehrvatsko.net [pregled: srpanj 2015]
- Ivas, Ivan. 2003. Strana imena u hrvatskome standardnom izgovoru. *Suvremena lingvistika* 55–56: 1–35.
- Kordić, Snježana. 1995. *Relativna rečenica*. Matica hrvatska: Zagreb.
- Kuna, Branko. 1999a. *Izricanje posvojnosti genitivom u hrvatskom književnom jeziku*. Magistarski rad. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Kuna, Branko. 1999b: Norma i posvojni genitiv bez odredbe. *Jezik* 47/1: 1–9.

- Kuna, Branko. 2002. *Atributni genitiv u hrvatskome standardnom jeziku*. Doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Kuna, Branko. 2012. *Predikatna i vanjska posvojnost u hrvatskome jeziku*. Osijek: Filozofski fakultet J. J. Strossmayera u Osijeku.
- Kuna, Branko. 2014. Morfosintaksa i pragmatika hrvatske imenske formule ženskih osoba. *Fluminensia* 26/2: 71–90.
- Kuvač, Jelena – Marijan Palmović. 2007. *Metodologija istraživanja dječjega jezika*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Lyons, John. 1994. *Semantics*. Vol. II. Cambridge: Cambridge University Press.
- Marković, Ivan. 2008. Hrvatski posvojni pridjev kao antecedent relativnoj zamjenici. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 34: 239–253.
- Marković, Ivan. 2013. *Uvod u jezičnu morfologiju*. Drugo izdanje. Zagreb: Disput.
- Matasović, Ranko. 2000. The Possessive and Adjective Phrases in Croatian. *Suvremena lingvistika* 49–50: 99–109.
- Matasović, Ranko. 2002. Otudiva i neotudiva posvojnost u hrvatskome jeziku. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 28: 151–160.
- Mićanović, Krešimir. 2000. Posvojni pridjevi i izražavanje posvojnosti. *Suvremena lingvistika* 49–50: 111–123.
- Mićanović, Krešimir. 2001. Posvojnost. *Suvremena lingvistika* 51–52: 173–190.
- RHJ = *Rječnik hrvatskoga jezika*. Ur. Jure Šonje. 2000. Zagreb: Školska knjiga.
- Šarić, Ljiljana – Wiebke Wittschen. 2008. *Rječnik sinonima hrvatskoga jezika*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- Tafra, Branka. Dopune hrvatskoj gramatici (uz 400. obljetnicu prve hrvatske gramatike). *Jezik* 51/5: 169–176.
- Težak, Stjepko. 1965. *Ozaljski govor*. Doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Težak, Stjepko – Stjepan Babić. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika: priručnik za osnovno jezično obrazovanje*. Petnaesto izdanje. Zagreb: Školska knjiga.

Vrela

057 = www.057info.hr

24 sata = www.24sata.hr

Blabla = ivanblabla.blogspot.com

Bujanec = www.facebook.com/pages/Velimir-Bujanec

Crol = www.crol.hr

CW = Croatia Weekly (prema HNK)

Dalje = dalje.com

Danas = danas.net.hr

Dežulović 2007 = Dežulović, Boris. 2007. *Poglavnikova bakterija* (lektura i korektura Ivana Zima Galar). Zagreb: VBZ.

DHP 1952 = Djela hrvatskih pisaca. 1952. *Ksaver Šandor Đalski*. Zagreb: Zora.

Dalmacija = www.dalmacijanews.hr

Dnevnik = www.dnevnik.hr

Dnevnik Blog = www.blog.dnevnik.hr

Dnevno = www.dnevno.hr

Dragović = www.facebook.com/dorisdragovicofficial?fref=ts

Družba = www.marijapropetog.hr

Ferić 2011 = Ferić, Zoran. 2011. *Kalendar Maja* (lektor Dubravko Grbešić). Zagreb: Profil multimedia.

Filmski = filmski.net

Fizzit = www.fizzit.net

Fokus = Fokus (prema HNK)

Forum = www.forum.hr

GS = Glas Slavonije (prema HNK)

Hrabro srce = film *Hrabro srce (Braveheart)*, HTV (prijevod Marko Marojević)

Ilinčić 2008 = Ilinčić, Dražen. 2008. *Najkraće priče* (lektorica i korektorica Jadranka Varošaneć). Zagreb: Naklada Ljevak.

Index = www.index.hr

Inthedark = www.inthedark.blog.hr

Ipress = www.ipress.rtl.hr/

JL = www.jutarnji.hr

Keret 2008 = Keret, Etgar. 2008. *8 % ni od čega* (prevela s hebrejskog Sonja Makek, lektura i korektura Jelena Topčić). Zagreb: Profil.

KGZ = www.kgz.hr

Krleža 1938 = Miroslav. 2004. *Na rubu pameti*. Zagreb: Biblioteka Jutarnjeg lista.

Kulturpunkt = www.kulturpunkt.hr

Lupiga = www.lupiga.com

Makarska = www.makarska-post.com

Matoš 1900 = Matoš, Antun Gustav. 2013. *Pripovijetke*. Zagreb: Matica hrvatska, Stoljeća hrvatske književnosti.

Matoš 1906 = Matoš, Antun Gustav. 2013. *Polemički i drugi spisi*. Zagreb: Matica hrvatska, Stoljeća hrvatske književnosti.

Merz = www.os-imerz-zg.skole.hr

Metro = www.metro-portal.hr

Mishima 2003 = Mishima, Yukio. 2003. *Žudnja za ljubavlju* (s japanskoga prevela Antonija Nakamura, korektorica Kristina Jurić). Zagreb: Alfa.

Muzika = www.muzika.hr

MV = www.mvinfo.hr

Nacional = Nacional (prema HNK)

News DU = www.dubrovniknet.hr

NL = www.novilist.hr

Novak 1968 = Novak, Slobodan. 2004. *Mirisi, zlato i tamjan*. Zagreb: Večernjakova biblioteka.

Novosti = www.portalnovosti.com

Osijek = www.osijek031.com

Otok = www.otok.hr

Pijanist = *Pijanist*, film (UCD Distribucija)

Poslovni = www.poslovni.hr

Politika = www.politika.hr

Raquin 2005 = Zola, Emile. 2005. *Therese Raquin* (priredila Barica Pahić Grobenski; prijevod Božidar Zajčić). Zagreb: Katarina Zrinski.

RTL = www.rtl.hr

Savičević Ivančević 2011 = Savičević Ivančević, Olja. 2011. *Adio kauboju*. Zagreb: Algoritam.

SB = www.slavonski-brod.hr

SD = www.slobodnadalmacija.hr

SIC = www.ask.fm/najbolje_slike_citat

Sportnet = www.hrsport.net

Sportski = www.sportski.net.hr

Stormfront = <https://www.stormfront.org>

Sveto pismo = <https://www.facebook.com/Svetopismozasvakidan>

UNIZD = www.unizd.hr

Šprajc = www.facebook.com/zoran.sprajc

TZD = www.tzdubrovnik.hr

Ugrešić 2004 = Ugrešić, Dubravka. 2004. *Ministarstvo boli*. Zagreb: Faust Vrančić.

Vargas Llosa 2009 = Vargas Llosa, Mario. 2009. *Vragolije zločeste curice* (lektura Slavko Peršić, korektura Ana Vrbanić).

Vijenac = Vijenac (prema HNK)

Vjesnik = Vjesnik (prema HNK)

VL = Večernji list (prema HNK)

VL Web = www.vecernji.hr

VPK 2001 = Sejranović, Bekim (urednik). 2001. *Veliki pusti krajolik: antologija norveške kratke priče* (prijevod Bekim Sejranović, lektor Krešimir Mićanović). Zagreb: Naklada MD.

Wikipedia = <http://hr.wikipedia.org/>

ZL = www.zadarskilist.hr

Znanje = www.znanje.hr

Sažetak

Rad se bavi izricanjem posvojnosti u hrvatskome jeziku kada je posjednik imenica IV. ili V. vrste. Imenicama IV. vrste smatramo imenice nastale konverzijom pridjeva: imenice muškoga roda (npr. *Đalski – Đalskoga – Đalskome*) i ženskoga roda (npr. *stara – stare – staroj*). Imenicama V. vrste smatramo imenice koje u svim padežima imaju flektivni sufiks *-ø-* (npr. *Nives – Nives – Nives*).

U radu se usredotočujemo na atributnu posvojnost: izricanje posvojnosti posvojnim pridjevom i posvojnim genitivom. Hrvatska normativna literatura za posjednike s kategorijom živosti preporuča korištenje posvojnoga pridjeva kad god je to moguće. Posvojni genitiv uobičajen je kada uz njega stoji atribut ili apozicija i kada označava posjedovanje neodređenog predstavnika neke skupine. Dva su tipa posvojnoga genitiva kojima se u radu bavimo: besprijedložni posvojni genitiv i genitiv s prijedlogom *od*. Potonja konstrukcija normativno je ograničena za posjednike s kategorijom živosti.

Naš korpus sastoji se od književnih i publicističkih tekstova te od internetskih komentara s blogova, foruma i društvenih mreža. Oni pokazuju da su posvojni izrazi u imenica IV. i V. vrste drugačiji nego u imenica I. i II. vrste. Konstrukcija *od + G* u imenica IV. i u imenica V. vrste češća je nego u posjednika s kategorijom živosti I. i II. vrste. U muških prezimena IV. vrste posvojni genitiv (*knjiga Đalskoga*) češći je od posvojnoga pridjeva (*Đalskova/Đalskijeva knjiga*), a u općih imenica posvojni se genitiv pojavljuje gotovo redovito (*auto od starog/auto starog*, a ne *?starov/*starijev auto*). Izricanje posvojnosti u imenica V. vrste različito je u imena i prezimena. Izvođenje posvojnoga pridjeva često je u imena (*Nivesin*), a u prezimena nije uobičajeno (*?Kosorin*). Pri izvođenju posvojnih pridjeva moguće je pričvršćivanje sufikasa *-ic-* i *-k-* na osnovu: *Niveskin/Nivesičin*, *Kosorkin/Kosoričin*. Besprijedložni posvojni genitiv u imenica te vrste neobičan je pri izricanju socijalnih i rodbinskih posvojnih odnosa (npr. *?majka Nives*).

Ključne riječi

posvojnost, IV. imenička vrsta, V. imenička vrsta, posvojni genitiv, posvojni pridjev, hrvatski

Summary

This paper deals with showing possession in Croatian when the possessor is a fourth or fifth declension noun. Fourth declension nouns are formed by converting adjectives. There are masculine nouns (e. g. *Đalski – Đalskoga – Đalskome*) and feminine nouns (e. g. *stara – stare – staroj* ‘ma, old lady’). Fifth declension nouns are nouns that have the inflectional suffix *-o-* in all the cases (e. g. *Nives – Nives – Nives*).

In this paper we focus on attributive possession: showing possession with possessive adjectives and with the possessive genitive. Croatian normative reference for animate holders recommends using the possessive adjectives whenever possible. The possessive genitive is mostly used together with the attribute or the apposition and also when it denotes possession of some unspecified representative of a group. We deal with two types of the possessive genitive forms in this paper: possessive genitive with no preposition and possessive genitive with preposition *od* (‘of’). The latter structure is a normative that is restricted to animate holders.

Our corpus contains literary and journalistic texts and Internet comments from blogs, forums and social networks. It shows that the possession terms in the fourth and fifth declension differ from the terms in the first and second declension. Structure *od + G* is more usual with fourth and fifth declension nouns than nouns of the first and second declension nouns. In masculine surnames of the fourth declension the use of the possessive genitive (*knjiga Đalskoga*, ‘Đalski’s book’) is more common than the use of a possessive adjective (*Đalskijeva/Đalskova knjiga*). Also, the possessive genitive is a regular occurrence among the common nouns (e. g. *auto od starog/auto starog*, not *?starov/*starijev auto*, ‘old man’s car’). Showing of possession is different when it comes to names and surnames belonging to the fifth declension. Forming a possessive adjective is common with names (*Nivesin*) but it is unusual with surnames (*?Kosorin*). Suffixation of *-k-* and *-c-* in the base is also usual in the formation of possessive adjectives: *Niveskin/Nivesičin* and *Kosorkin/Kosoričin*. Use of the possessive genitive with no preposition is not common if kinship or social relationships are expressed (*?majka Nives*).

Key words

possession, 4th declension, 5th declension, possessive genitive, possessive adjective, Croatian